ГОДИНА XLII. ЦЕТИЊЕ, субота 9. новембра 1913. БРОЈ 52.

ЦИЈЕНА:
За Црну Гору на годину 8 перпера, на по године 4 перпера.
За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 12 перпера на по године 6 перпера.
За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.
Претплата се прима само у годишњим и полугодишњим роковима и полаже у напријед.
Поједини број 20 пара за Црну Гору, — за Иностранство 25 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље само Администрацији „Гласа Црногорца" на Цетиње.
Дописи се шаљу Уредништву. — Рукописи се не враћају.
Огласи се шаљу Администрацији и наплаћују се: за сваку ријеч или број до пет цифара из петит слова по 4 паре, гармонд слова 6 пара; цицеро слова 8 пара — за први пут, а за сваки даљи пут у пола од горње цијене. Најмањи оглас наплаћује се 1 перпер. — Осим напријед изнесене цијене од ријечи, наплаћује се по закону о таксама још по 50 пара за свако појединo оглашавање.

Власник: Државна Штампарија Излази суботом Одговорни уредник: М. Павловић

Моме драгоме народу

Хвала Богу и прегалаштву савезничких војска, на Балкану је створено ново боље и срећније стање. Балкански народи ослобођени су ропства и нашли су се у колу своје браће и племеника. Храбре војске двије Српске Краљевине — Црне Горе и Србије — у јуначком полету срушиле су преграду, која нас вјековима раздвајаше, и братским загрљајем на Пљевљима, код Сјенице и на Ђаковици објавиле цијелом свијету, да је Српство на југоистоку Балкана ослобођено.

Тако загрљене српске војске браниле су и одбраниле српске тековине у Мађедонији од нелојалних прохтјева нашег четвртог савезника — Бугарске, као и наше старе пуне славе и величине споменике у Старој Србији од најезде заведених Арнаута.

Послије свега тога — послије пуне године борбе и јуначких подвига српских — приступило се је разграничењу међу двјема Српским Краљевинама, које је сада братским споразумом довршено, те овим проглашавам присаједињење Краљевини Црној Гори свих освојених области у границама, које су одређене:

Према Краљевини Србији уговором о разграничењу, закљученом у Биограду;

Према Арбанији ријешењем Амбасадорске Конференције у Лондону до коначног разграничења, које ће извршити нарочита комисија;

Према Босни и Херцеговини досадашњом границом.

Објављујући овај радосни чин Моме драгом Народу, дужност нам је, да се на првом мјесту с пијететом поклонимо гробовима наших витезова, који крв своју пролише и живот свој дадоше за браћу своју, и да одамо хвалу и признање претеклим нашим херојима који ће, увјерени смо, са исто онолико прегалаштва и пожртвовања чувати наше тековине. Те тековине, и ако нијесу сразмјерне нашим жртвама, и ако смо морали напустити наш стародревни Скадар и заузето Приморје у интересу јевропског мира, а под притиском јевропских сила, опет су знатне, да можемо с поуздањем вјеровати у сјајну будућност.

Будућност наша од нас зависи.

Потребан нам је сложан рад и ред.

Ја сам увјерен, да ће Моји нови поданици бити елеменат мира и рада и да ће, прелазећи преко свију заблуда и раздора, које страна владавина међу њих унесе, руку под руку са браћом из старих граница Црне Горе бити надахнути једном истом идејом — идејом среће и величине миле нам домовине Црне Горе.

Ја и Моја Влада уложићемо све своје старање, да им осигурамо личну и имовну безбједност, добро судство, савремено школство и створимо услове боље будућности по свим гранама привреде.

Слобода вјере и савјести биће свакоме најстрожије поштована и чувана. То им гарантују Моји лични осјећаји и традиционално начело Мојега дома: „Брат је мио које вјере био".

Мојим поданицима римокатолицима, поред духа широке вјерске сношљивости, којим је Црна Гора вазда прожета, и Конкордат са Св. Римском Столицом јамчи потпуну слободу савјести. Они ће уз браћу православну и муслимане бити јак члан народне нам заједнице и основ снаге наше државе.

Припадници Ислама имаће у Мени и Мојим властима сталну заштиту. Они ће исто тако бити вјерни синови отаџбине као и бранитељи своје вјере.

Док се законским путем управа нових присаједињених области не утврди, њима ће се управљати према Мојим уредбама и ријешењима Моје Владе о примјењивању појединих постојећих закона.

Шаљући Мој Владарски поздрав свима Мојим милим поданицима, молим Свемогућега, да их закрили Својом неизмјерном милошћу.

Живјели Моји драги и вјерни поданици!

На Цетињу, 8. новембра 1913. год.

НИКОЛА с. р.

Предсједник Министарског Савјета,
Министар Војни
Генерал-ађутант, бригадир,
сердар Ј. ВУКОТИЋ с. р.

Министар Унутрашњих Дјела
ЛАБУД ГОЛНИЋ с. р.

Министар Финансија и Грађевина
Р. ПОПОВИЋ с. р.

Министар Просвјете и Црквених Послова
М. МИЈУШКОВИЋ с. р.

Министар Правде
ЉУБ. А. БАКИЋ с. р.

Министар Иностраних Дјела
П. ПЛАМЕНАЦ с. р.

МИ
НИКОЛА I
по милости Божјој
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Предсједника Нашег Министарског Савјета, постављамо:

за секретара прве класе Државног Савјета, Владимира Пејовића, досадашњег секретара друге класе Државног Савјета, са годишњом платом од 2400 перпера.

Предсједник Нашег Министарског Савјета нека изврши овај указ.

Цетиње, 7. новембра 1913 год.

НИКОЛА с. р.

Предсједник Министарског Савјета,
Министар Војни,
Генерал-ађутант, бригадир, сердар
Јанко Вукотић с. р.

МИ
НИКОЛА I
по милости Божјој
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Правде, постављамо:

за секретара Обласног Суда у Подгорици Бошка Лакића, бившег писара Обл. Суда, са годишњом платом од 1440 перпера.

Наш Министар Правде нека изврши овај указ.

Цетиње, 8. новембра 1913 г.

НИКОЛА с. р.

Министар Правде,
Љуб. А. Бакић с. р.

Говор Њег. Величанства Краља

Његово Величанство Краљ држао је у недјељу прије подне у великој дворници Владиног Дома поводом прославе стогодишњице од рођења Владике Рада овај говор:

Као Краљ Црногорски, као Нашљедник и синовац великога данашњег слављеника, захвалан сам овоме збору и цијеломе српскоме народу на чувствима благодарности, љубави и дивљења, којима се одушевљава спрам његова спомена.

Као лав из грмена, из давно умрле, из давно претуљене вулканске котлине његушке, излетио је Мој стриц Раде да српски свијет поткријепи у његовим идеалима и дужности за извршење великог народног задатка. У душу му је вјеру улијевао за успјех, сабљу му је оштрио, а пјесмом га је загријевао.

Наш му се добри српски народ дивно одазвао.

Косово, рану његовог великог срца, му је излијечио, јер у дане стогодишњице од његова рођења тај му је народ Косово осветио.

Један духом велики народ није се могао љепше одужити духу највећега свога генија.

Слава српскоме народу!

Слава Господару Црне Горе, Владици Раду!

Дворске и дипломатске вијести

— Њихова Краљевска Височанства Нашљедник и Нашљедница отпутовали су у прошли понедјељак на Тополицу.

— Г. барон Гизл, овдашњи аустро-угарски посланик при нашем Двору, био је у сриједу примљен у опроштајну аудијенцију од Његовог Величанства Краља, а истога дана по подне отпутовао је са Цетиња на ново своје опредјељење.

— Г. Мирко Мијушковић, министар просвјете, повратио се у уторак у вече из Биограда, гдје је боравио као изасланик Краљевске Владе у цијељи преговора за разграничење са Србијом.

— Г-ђа Маркиза Патерно, супруга овдашњег отправника послова Краљевине Италије, стигла је јуче на Цетиње.

Говори

држани у Владином Дому и на Ловћену приликом прославе стогодишњице од рођења Митрополита Господара Црне Горе Петра II. Петровића—Његоша.

Говор Њ. Високопреосвештенства Г. Митрополита Митрофана.

„Постави Јего (Бог) Господина дому својему и кназја всему стјажанију својему". (Псалом 104, 21.).

Ове ријечи Св. Писма увјеравају нас, да без св. воље Божје ништа не бива на свијету.

Бог по неиспитаноме промислу своме подиже народе на земљи и поставља им Владаре, да с њима управљају.

Творцу Небесноме било је угодно, да из славнога Дома Петровић—Његоша подигне по реду и броју петога Владара-Архијереја-Владику Рада-Митрополита Петра II. чије је славно име и предмет данашњега нашега славља.

Данас напуња се равно 100 година, од оног срећног дана, кад је Владика Раде први пут на Његушима свијета угледао.

Само по себи разумљиво је, да данашње славље изискује, да се нешто рече, о великоме Слављенику, о његовом животу и дјелима Његовим.

Али за то требао би велики ум, вјешто и опробано перо, па да својим говором оплете достојан вијенац, какви би доликовао поносној глави Владике Рада.

Научењак, Српски Златоуст — Др. Н. Велимировић у своме научноме дјелу: „Религија Његошева" рекао је: „Кад би поред нас прошао Владика Раде, ми би морали зађутати, јер ко би од нас могао наћи за њега подесну поздравну ријеч".

Кад помислим на гоње мудре ријечи научењака Велимировића, ја морам себе строго осудити, како сам се могао осмјелити, да данас говорим о знаменитоме великану, данашњем слављенику. Према овоме смјелост моја велика је, а улога моја у овоме — слободно могу рећи — да наличи на невјешта техничара, који би предузео, да без довољног знања и без компаса, пронађе дубине и ширине једног пространог океана — што је у ствари немогуће. Зато у моме скромноме говору, ја се не смијем упуштати у дубоко море широког знања и великих дјела Владике Рада, то ће учинити и описати други, који су зато надлежни, спремни и подесни; а ја ћу покушати, да малом лађицом моје слабе научне спреме обиђем и у кратким потезима опишем само површину мора славног Владичиног живота, али и то, не као Владара и великог књижевника, него само, као Митрополита, великог Српског Архијереја и побожног служитеља св. наше православне цркве.

Владика Раде родио се на Његушима у славноме и витешкоме владалачком Дому Петровић—Његоша од угледних родитеља Тома Петровића и супруге му Иване. Стричеви пак били су му: Господар и Митрополит Петар I. (Св. Петар), Саво и Стијепо, синови Славнога Кнеза Марка Петровића, синовца Господара Владике Данила, побједиоца са Царева—Лаза.

Млади Раде, особитим даром од Бога одликован, растао је и напредовао неком изванредном појавом тако, да се њему равног није могло наћи. Особитим умним врлинама од Бога он је био обдарен што се послије и освједочило у његовим државничким и књижевним дјелима. По спољашњости, пак, био је више него обично импонзантан, те се и с пуним правом може казати: да је млади Раде био велика радост славнога Дома Петровића и прави понос јуначке Црне Горе.

Стриц Радов Господар Митрополит Петар I. као муж проницателног духа, увидио је, да се код малољетног Рада опажају ријетке физичке и душевне врлине.

Таква појава дала је повода Господару Владици Петру I. да свог синовца Рада именује за свог насљедника. С погледом на ово Св. Петар одмах је предузео старање за Радово школовање.

Као што је Св. Сава Немањић своје школовање наставио у манастиру код калуђера у Св. Гори, тако, по томе примјеру, и Св. Петар желио је, да и његов синовац Раде своје прво школовање почне у манастиру. Он је Рада на ту сврху и послао у манастир Савину, у Боки Которској, гдје су оног времена били образовани и побожни калуђери. Пошто је Раде онамо свршио Основну Школу, Св. Петар позвао га је к себи, гдје му је набавио добре учитеље, те се тако Раде обучавао и васпитавао под непосредним надзором Господара Петра I.

Кад се Господар Митрополит Петар I. 18. октобра 1830. године преставио на Цетињу, тада је насљедник му Раде имао 17 година. Он је по завјештању стричевом одмах био проглашен за Господара Црне Горе, а затим у Цетињском Манастиру примио је монашки чин и добио име Петар II.

Убрзо затим Митрополит Рашко-Призренски Хаџи Захарије младог Господара Петра у Манастиру Кому рукоположи за ђакона и презвитера и произвео га за архимандрита.

Он је затим отишао у Петроград, гдје је у Преображенском Сабору на само Преображење 6. августа 1833. године од Петроградског Митрополита Серафима био посвећен за Архијереја. Иза посвећења Митрополит Петар повратио се у Црну Гору и предузео управљање државнијем и црквенијем дјелима.

Како је живот народа црногорског уткан у живот његове цркве, тако је Владика Раде сљедујући примјеру својих славнијех предака, сав свој живот посветио, као Митрополит Св. Цркви, а као Владар своме милом народу, својој драгој Црној Гори.

Владика Раде, као Владар, био је мудар дипломата, а као Архијереј био је побожан и ревносан духовни пастир. Његову побожност показује свакидашња његова молитва, што се тврди самим његовим ријечима, које гласе овако:

„И у јутру златној зори,
И у подне жарком часу,
И вечера тихом миру."
(Вечерња молитва).

Његова св. молитва дизала се и дизала га је Богу. И тако он је посредством молитве стално био у духовној вези с Творцем Небесним. (Вел. Рел. Његошева).

У својој молитви Владика величао је Христа Спаситеља овим дирљивим ријечима:

„Син достојан Оца Превјечнога,
Обукао се у човјечанство
Наоружан оружјем правде."

Па даље Владика обраћен Христу Спаситељу наставља:

„О Преблаги тихи Учитељу,
Слатка ли је света бистра вода,
С источника твога бесмртнога.
Од твојега хода свештенога
Богохулни срушише се олтари,
Васкрсењем смрт си порушио,
Небо твојом хвалом одјекује,
Земља слави свога Спаситеља."
(Луча Микрокозма)

У овој својој светој молитви велика душа Владике Рада велича и слави богочовјека Христа Спаситеља, који је божанском науком својом препородио и облагородио род људски, и који је васкрсењем својим спојио земљу с небом.

Поред овога Владика с неописаним дивљењем гледао је свијет и природу, као неисцрпну отворену књигу, исписану великим чудесима и небројним Божјим дјелима. И отуда цијелу васелену описује као недогледни и величанствени храм, у коме обитава њен велики и премудри Створитељ.

Овакво мудро и побожно посматрање свијета и природе код Владике стварало је тврду вјеру, да је творац васелене свемогућ, премудар и непостижим. Па оваквим убјеђењем обраћен Бугу говори:

Ти си себи храм подига над свима,
Што сав страшни простор обузима,

па даље наставља:

„Куда год се ја обратим,
Величанство свуд ти видим,
Прегледам ли кита, слона,
Прегледам ли мрава, муху
Погледам ли равна поља,
Разним цвијећем окићена,
Погледам ли горде горе,
У зеленост обучене,
Или цвјетак једва видни,
Свуда Тебе видим Свемогућег,
Најмањи Те цвјетак слави,
Ка највиша свјетлост сунца."

Дубоку мисао научног богослова, у стварању свега што на свијету живи, Владика је описао овим својим врло значајним ријечима:

„Милионе живота си
Живим прахом оградио
Милионй Тобом дишу".

Оваквим теолошким мислима Владика није разумијевао само првобитна жива

створења Божија; него је тијем имао намјеру да каже и докаже: како вјечно присуство Божије у свијету и сада свеђер једнако ствара, и непрестаним рађањем, свијет се вјечно обнавља.

Оним пак потоњим стихом гдје вели:
„Милиони Тобом дишу“

Владика је разумијевао у човјеку бесмртну душу, то јест да сваки човјек у себи има искру вјечног божанства. А ово може се јасно доказати сопственим Његовим ријечима, кад је у молитви обраћен Богу рекао:

„Ја се надам нешто Твоје,
Да у душу моју сјаје“

Озбиљно овако мислима удубљен у расматрање васионе, или боље рећи пажљиво студирајући о вјечном поретку, којим се васиона управља и окреће, Владика дошао је до непоколебимог увјерења: да човјек својим неограниченим умом не може схватити непостижиму силу и свемогућство Творца Небесног, те је то Владика и описао овим мудрим ријечима, које гласе:

„Свеколике умне главе,
Што су до сад на свијет биле,
И по сада што се роде,
Да у једно перо слију,
Силу мисли највишијех,
Не би знале црте повуђ,
О Твојему Величанству“

Ово мудро мишљење великог православног Архијереја Митрополита Петра II (Владике Рада) у вези је са Св. Писмом, које овако гласи: „в началје ти Господи, земљу основал јеси, и дјела руку Твојеју сут небеса. Та погибнут, Ти же пребивајеши: и всја јако риза обветшајут и јако одежду свијеши ја и измјењатсја. Ти же тојже јеси и љета Твоја неоскудејут“. (Псалом 101.)

И на другоме пак мјесту написано је: „Вели јеси Господи, и чудна дјела твоја, и ниједно же слово доволно будет к пјенију чудес твојих“. Послије свега оваког мудрог умствовања, Владика Раде своју дубоку хришћанску побожност очитовао је и у молитви својој, коју је својеручно написао у своме предсмртноме завјештају, која молитва од ријечи до ријечи гласи:

„Благодарим Ти, Господе, што си ме ти удостоио дићи на једну из висина твога свијета, и благоволио ме напојити лучама твоје свјетлости, твог чудесног сунца; Благодарим Ти, Господе, јер Ти си ме над милионима узнио и духом и тијелом“.

(Тестаменат Владичин).

Ову дирљиву молитву није Владика написао под утицајем блиске смрти своје, коју му опасна болест предочаваше, него је он, као што смо напријед видјели, кроз цио свој живот славио и величао силу и славу Творца Небесног.

Мудри и побожни Владика Раде, напојен живом и бистром духовном водом божанствене науке Христа Спаситеља, вјеровао је: да, ко живот свој у побожности проводи, тај живи двојаком вјечношћу: земаљском и небесном. Његово име на „земљи царује“, као што му и душа „на небу вјечно царује“. (Вел. Религија Његошева).

Овакво хришћанско вјеровање Владика Раде показао је и животом и дјелима својима. Зато с пуним правом можемо казати, да ће салано име Владике Рада Петровић—Његоша, у доброј успомени, у богатим дјелима Његовима, међу далеким покољењима вјековима жјевити; тако, да ће и Његова душа вјечно царовати на небу код Бога, у заједници с анђелима и светитељима.

У оваквоме вјеровању, с пуним правом на Владику — данашњега нашег великог слављеника, могу се примијенити оне Његове мудре ријечи:

„Благо томе ко довијек живи,
Имао се раштa и родити“.

Мој скромни говор закључићу с топлом молитвом Творцу Небесном, да Он по својој неописаној милости благослови славни Владалачки Дом Петровић—Његоша, да вазда и у будуће Српству даје овакве Великане, који ће Витешком Дому Петровића бити на радост и дику, а Српству на корист и понос.

Говор г. др. Лаза Томановића:

Ваша Величанства!
Краљевска Височанства!
Госпоодо!

I. Свјетски Великани у својим бесмртним дјелима изражавали су самосвијест о својој величини; а Петар II, Господар Црне Горе, у најискренијем акту своје посљедње воље, кад се растављао са овим свијетом, благодари Богу, „јер га је *на земљи изнад милиона и душом и тијелом украсио*“.

Његову величину као пјесника цијело Српство признаје и слави; по његовој поезији оно га је прогласило својим Генијем, с којим се поноси; али је Петар II био свјестан своје величиие на престолу другога Великана српскога, Ивана Црнојевића, који је послије страшнога бродолома српске државе, као Господар „богохраниме“ Зете, испред силе Мехеда II, освајача Цариграда, склонио српску државну мисао овдје у планине зетске, што ријечито потврђују нијеми свједоци, архитектонски остатци рушевина његова двора и манастира, нове столице зетске митрополије, као и црквене књиге из његове штампарије, прве у Словенству и Православљу, са извајаним и наштампаним државним грбовима, Душановим орловима.

То је цио српски народ добро знао и памтио, као што најбоље свједочи она дивна народна пјесма о женидби Максима Црнојевића, као што су знали и први свјетски писци српски: Рајић, Доситије, Мушицки и други; а знало се то и изван српскога народа, што довољно свједоче два недавно објелодањена извјештаја Арцибискупа и арцибискупске курије задарске из година 1750 и 60, којима се оставља пред очи сенату млетачкоме опасност од цетињских Владика, који претендирајући да им је посљедњи Црнојевић оставио врховну власт земаљску, називају себе Повелитељима Црне Горе, као што се Петар Велики називао Повелитељем Русије, што значи Императором; те да пружају једну руку на Арбанију а другу на Далмацију, имајући за собом Русију.

У овоме преувеличавању опасности од Црне Горе најбоље се огледа *политички значај*, који је Црна Гора још онда уживала у иностранству; толико више га је уживала у Српскоме Народу, па је сасвим природно, да је био свјестан тог значаја и млади Господар посљедње стопе непокорене српске земље, која је у вјековној борби —

Сирак тужни без нигдје никога.
Једна сламка међу вихорове —

ипак сачувала повјерену јој државну мисао српску, поставши тако српским Араратом; те је својим великим умом схваћао и великом душом осјећао сав терет дужности, која га је на Црнојевићевом престолу дочекала; особито одма послије његова Светог Претходника, Петра I, који је био Боком завладао и у Манастиру Савини барјаке руско-црногорске савезничке војске благословио за даље вођење; а с Великим Карађорђем, „Оцем Србије“, у споразуму радио на ослобођењу народном. У *вршењу те дужности, истрошивши своје дане мучне и чемерне, он је свјестан био своје величине, а пјесма је била његовој измученој души пословстица.*

II. Баш г. 1830, концем које Петар II. дође на владу, нове реформе потресоше из основа Турску Царевину. Мисир, Арбанија и Босна одметнуше се од Султана. Хусејин капетан Градашчевић, у савезу са Мустаф-пашом, везиром скадарским, подиже устанак у Босни. А везирство скадарско било је насљедно у кући Бушатлија, па је тим више ова везирска династија, послије ослобођења Србије и Грчке, тежила да се одметне од Султана, као што се био одметнуо и мисирски везир Мехмет-али-паша у савезу са Бушатлијом.

Петар II ступа одма у пријатељски споразум са Бушатлијом, којему је главно било да обезбиједи себи прибјежиште у случају нужде. А са Градашчевићем водио је преговоре и пријатељски савез утврдио игуман Ђурђевих Ступова Мојсије.

Војска Бушатлије, опијена првим успјесима, предаје се џумбусу и међусобном раздору, како ће је Решид-паша са Султановом уређеном војском лакше побједити. Уз то неспоразум због првијенства између арбанашког и босанског војсковође, који је био већ очистио Босну од Османлија, задоцни помоћ Бушатлији, и кад је био Градашчевић побједоносно допро до Косова, Бушатлија је већ био затворен у граду скадарскоме.

Тако је Градашчевић био принуђен да се враћа у Босну, тим прије што с њим није била пристала Херцеговина, у којој се из зависти био истакао за Султана Али-ага Ризванбеговић у Стоцу; а уз то се био просуо глас у Градашчевићевој војсци, да Књаз Милош Обреновић намјерава у Босну упанути, којему гласу Градашчевић је могао тим прије повјеровати, будући са Књазом Милошем у ријеској завађи.

Књаз Милош је био побратим Мустафа паше Бушатлије, те је Петру II препоручивао, да му на руци буде у потреби; чак му је тајно и новчану помоћ слао; и Владика је био из почетка у тијесној вези са Књазом Милошем, али је сваку везу с њим прекинуо с његова непријатељског држања према Градашчевићу, ма да му је Гагић, руски консуо из Дубровника, препоручивао ту везу и непрестано га задржавао, да се не излаже и не мијеша са великим бунтовницима, захтјевајући руска политика, да Црна Гора остане неутрална, пошто је тада уплив Цара Николе искључиво владао у Цариграду, ком је био послао у помоћ војску против мисирскога одметника.

С једне стране то, а с друге стране око Црне Горе стање критично. Бушатлино подузеће пропало, а Херцеговина остаје вјерна Султану. Тако Градашчевић усамљен упире очи у саму Црну Гору. Један од његових најприснијих, Хафис-ага, муселин пљеваљски, обраћа се преко игумана Мојсија Петру II молећи, да се с Цетиња растури глас по Херцеговини, да слуша Босну, а војводи Станку Петровићу, „свом добром досту“ пише, да се не пропусти преко Никшића низам, који је Махмуд паша предводио против Босне, јер другога пута нема, пошто је била зима наступила. И Мојсије из Пљеваља пише Владици, да о „нашим стварима добро зборе“, али да им не вјерује, док не пође у Травник, да види истину. И најпослије у почетку јануара 1832 сам Градашчевић обраћа се „суду и прочем народу црногорском“ са „љубезним поздрављем“, поново потврђујући, што је обећао и „да ће им, ако Бог да, бити још боље и више познато“.

Можемо себи преставити на каквој се муци налазио Петар II са својим доглавницима на Цетињу у таквим приликама; али ипак остаје вјеран датој ријечи и великој својој мисли, па по ономе стиху, што у „Горском Вијенцу“ ставља на уста Владици Данилу —

„Нека буде што бити не може!“

не само не пропушта Махмуд-пашину војску преко Црне Горе, него справља поход на Подгорицу, и одговара „честитоме везиру Хусејин-капетану, вигезу босанскоме“, да га је „особито обрадовало, што си говорио на ријечи с Игуманом Мојсијом, ми све то кабулимо и тврду Божију вјеру дајемо, да ћемо бити уједно и крв своју пролијевати за вјеру и слободу нашу“.

И концем фебруара црногорска војска опсиједала је Подгорицу, пошто је био прекинут пут из Скадра по суху и по води. Али изненада црногорска војска повлачи се, што се приписивало разним узроцима, а међутим је узрок био даље од Подгорице.

У исто доба босанска војска опсиједала је Али-агу Ризванбеговића у столачком граду, гдје му стиже ферман, којим га Султан за пашу производи, што га је побудило да ноћу између 26. и 27. фебруара изађе из града, те уз њега пристадоше одушевљени Херцеговци без разлике вјере; а босанска војска већ изморена, а био је у њој и раздор започео, разиђе се без боја, што је био знак, да у самој Босни Гардашчевићево подузеће пропада; и зато црногорска акција, којој је био циљ и преко Зете и Подгорице, није више имала смисла, и ако је Решид-пашина војска била похитала у помоћ Цариграду; тим мање, што се у Босни очекивала с дана на дан Махмуд-пашина војска, којој су се одјељења Гардашчевићеве опирали око Вучитрна, код Бањске и Приједоља. Махмуд-паша је са својом војском побједоносно продирао, коју Гардашчевић дочека код Пала, четири сата од Сарајева. Ту је била посљедња, крвава одлучна битка и низам одржа потпуну побједу над неуређеном босанском војском. Махмуд-паша уђезе у Сарајево без отпора, а Гардашчевић се склони у границу аустријску, те посредовањем аустријске владе добије помиловање Султаново, па га у Цариград позваше, гдје су му била нуђена разна звања, али он све одби, с чега би послат у Требизонду, гдје у брзо сконча, у великом поштовању правовјерних, оставивши потомству диван карактер трагичног јунака.

Тако свршава оно велико подузеће великих одметника Султанових, које је Црна Гора подржавала, с чега је могла очекивати турску освету, да није у Цариграду владао руски уплив. Па и ако јој ово њено држање према Босни и Арбанији није донијело никакве стварне користи, умножило је моралну главницу њену, у којој је био њен историјски значај и главна снага у будућности.

Ко се највише користио, то је био Али-паша Ризванбеговић, којега је Султан наградио и везирством над Херцеговином, независном од Босне, и који ће као такав ступити у побратимске везе са Петром II, што ће трагичном смрћу платити.

—

III. Како Црна Гора није била међународно разграничена, тако су српска погранична племена тежила к Црној Гори, у којој су не само суда тражили, него ослонца и прибјежишта у невољи у њој находили; и тако је Црна Гора и без међународних протокола своје границе ширила, сматрајући сваки крај, особито који је уз њу оружјем пристајао, природним дијелом својим: и зато Владика отворено каже руској дипломацији, која је у то доба пазила, да не би пушка пукла на граници, да неће оставити неосвећене Куче, те их на Жабљак и освећује; као што оружјем излази за слободу Грахова, гдје триста Катуњана, не очекивајући помоћ, коју им је сам Господар предводио, плаховито нападе Али-пашину војску, гдје погибоше девет Петровића. А када је по други пут Али-паша с војском дошао, да покори Грахово, Петар II је са својом војском супрот његове неколико дана провео а да између њих пушка не плане; али се том приликом скадарски везир користио, заузевши Врањину и Лесендру, што је Владици проузроковало доста бола и доста муке.

Али су ово били све пролазни инциденти, без рђавих пошљедица особито од стране Херцеговине; што више они су уродили пријатељством и побратимство између Петра II и Али-паше, које ће их све до гроба пратити.

Него наш Слављеник због границе с Аустријом имао је да поднесе доста терета и брига и достави тешке енергије да истроши. Док је био у животу његов Свети Претходник, аустријска влада заузевши из његових руку Боку, није то питање потицала, да му још више дане не загорчава, пошто је морао напустити Боку, која га је жива као свеца поштовала. Тек је дошао на владу Петар II, потиче се то питање и најпослије 1837. би одређена мјешовита комисија за тражено разграничење; али прије него ли је приступила своме раду, аустријске власти оградише војничку стражару на Паштровској Гори а на црногорском земљишту, која је забрањивала приступ на воду, на којој су Црмничани своју стоку појили; што је изазвало неспоразум и комисија се разиђе. На посредовање руског посланства у Бечу, свемогући Метерних обећа, да ће предузети све мјере, да се Црногорци задовоље, ушљед чега је слиједило разграничење са Грбљом, али опет зане између села Мартиновића и Угања. Настаје оштра преписка између Владике и далматинског гувернера Лилијенберга; а с пролећа 1838. поче се сакупљати на Паштровску Гору аустријска војска. Владика моли Лилијенберга да уклони ту војску са границе, а одговор Лилијенбергов, скоро пријетећи, још више погоршава положај; Гагић не престаје савјетовати Петра II на попуштање, па једно писмо завршује напоменом, да је Цар Никола баш тих дана гост Цара аустријског у Инсбруку, а да је Инсбрук близу Тријешћа; друго писмо завршује, да се у Дубровник искрцава силна муниција за Босну, те да босански везир нешто намјерава! Али све то не помаже; Петар II не попушта. У то погину у јулу један Црмничанин на Паштровској Гори, и Црмница се листом диже на освету. Прискачу јој и други Црногорци у помоћ; а аустријској војсци хита помоћ чак из Дубровника. И дође до крвавог боја, који сврши са потпуном побједом црногорском. Али се већ 8. августа у Будви примирје потписало. Него настаје нова преписка између Задра и Цетиња. Лилијенберг вријеђа Владику и пријети: „Што би користила даља истрага, док је ваша воља мјесто права и право код вас не вриједи ништа.... Ја имам у Далмацији 10 хиљада војника, који су били кренули по суху и по мору. Из Хрватске пружају ми руке 24 хиљаде, које се могу помножити до 50 хиљада; а у потреби могу укрцати у Млецима 20—30 хиљада, да се нађу у Котору кроз 3—4 дана“.... Али млади Господар остаје непоколебим као Ловћен; и разграничење се није наставило прије јуна 1839., кад је Петру II стигло писмо из Петрограда од грофа Неселроде, да по наредби Царевој долази дворски савјетник Чевкин, да се као стручњак придружи комисији, како би се између Аустрије и Црне Горе повукла граница праведно и безпристрасно; на које му је Владика одговорио између осталога: „Овај нови доказ Монархове наклоности к Црној Гори подјеловао је на мене и на све Црногорце више него ли сила аустријског оружја, којим су нам не једном пријетили“; а писмо завршује, како је по савјету истога Чевкина повратио аустријској влади оружје, „што су Црногорци са погинулих аустријских војника донијели на Цетиње, да се тим истријеби сваки видљиви знак оног догађаја“.

Како је ово разграничавање тешко ишло и посредовањем царско-руског делегата најбоље се види и по томе, што је наш Слављеник тек у јулу 1841. — дакле послије пуне двије године — у стању био, да извијести грофа Неселроде, да је разграничење довршено, па наставља: „Г. дворски савјетник Чевкин у овом се послу усрдно трудио на нашу корист, и да Господару Императору није било угодно наредити, да овамо дође, то се разумије, да се разграничење не шћаше довршити“. Између редака овога писма и оног првог царско-руском министру иностраних дјела ми читамо, како би Господар Црне Горе радо уздахнуо за жргвама, којима се морао подложити, да не изгуби милост и покровитељство руског Престола.

А да одбије од себе сваку одговорност, наш Слављеник је опуномоћио Чевкина, да прими у Бечу досуђену новчану накнаду Црној Гори за исправљање границе, па да ту суму уложи у Гусударствени Комерчески Банк у Петрограду на ратне сврхе и неродне године.

Тако видимо, да Господар Црне Горе не уступа у овом питању ни пред силом моћне сусједне Царевине све до руског посредовања, и да не пада на њега ни сјенка одговорности за ово разграничење, чим су га неки необавијештени писци теретили. Но како обично нема зла без добра и овом се приликом то обистило. Овим разграничењем Аустрија је дјелом

признала независност Црне Горе, а на повратку њеног младог Господара из Петрограда мало прије тога у Котору му је политичка власт задржала књиге, које је собом носио, те касније принуђен је био, да моли, да му се бар црквене књиге поврате!

—

IV. Послије овога разграничења трајали су исправни односи са Аустријом све док је у Котору био окружни политички поглавар Далматинац Ивачић, а тек га замијени злогласни Грије, одмах наступа управо несносно стање. И у таквом стању већ у марту г. 1848 плану револуција усред Беча, па у Угарској и у аустријским провинцијама у Италији.

Како је у Млецима била проглашена република, на челу које је био тријумвират, а један од тријумвира славни Шибеничанин Томазео, велики пријатељ српскога народа, размиљеше се републикански агенти по приморју, гдје се уздисало за некадашњом републиком, те су могли лако у народу изазвати помутњу и раздор. Зато Петар II одмах издаје енергични проглас на народ „обије цркве“ у Боки и дубровачкој области, да одбаци позиве и ласкања туђинаца, а да срцем и душом буде привржен својој народности и вјеран и послушан своме једноплеменом Бану Јелачићу, који је био већ са Патријархом Рајачићем подигао Хрвате и Србе противу Мађара.

Грије је био добро разумио Владику па одмах тражи разјашњење с Цетиња; коме је Владика лако одговорио; а Томазео из Млетака управља писмо Владици, које нијесмо могли наћи, али чију садржину можемо себи представити по одговору, који му је Владика упутио. Између осталога пише му: „Ко обожава слободу и ко је управо слободан, он подноме себи не чини обиде... Јели страшније, витешкије и дуже борбе међу не једнакошћу још свијет видио, него што је видио црногорску борбу за слободу послије пада царства на Косову?“ И овим доста опорим одговором прекида се преписка између ова два Великана.

Владика је одмах писао и Бану Јелачићу, али то писмо немамо, него му видимо садржину у одговору Јелачићеву, и ако се извињава што му касно одговара, јер да то писмо није примио него су му други казали његову садржину. Јелачић Владици одговара, да понуђену помоћ не може примити без одобрења дипломације и без *основног изјашњења* са Цетиња... Из чега се види да се Јелачић у неприлици нашао према намјери Господара Црне Горе, па и он тражи *изјашњења!*

Петар II. ипак не попушта него и даље покушава да разбуди у Бану народну самосвијест, па му концем 1848. г. одиста отворније пише, да га је судбина поставила на чело Јужних Словена, који су у њега очи упрли као у свога Месију, да Јеврони даде други вид, да макне гадну љагу са лица Словена, жалосних робова и туђих измећара, с чега су душе благородно мислећих Словена у вјечитој муци, стидећи се свијета и људи због свог ниског стања, што не познају своје силе и што се самовољно у туђе вериге вежу! Па писмо завршује, да су Црногорци вазда спремни на његов глас и корист општу.

Гувернеру далматинскоме одговара, да је истина, да су Црногорци спремни, да помогну браћи Хрватима, и да је и њега иста мисао одушевљавала, ако устанак Срба и Хрвата не би била слијепа подстрека, која би на општу поругу свијету служила, у ком случају било би му мрско и њиховим се братом звати, па би се тада крио од свијета и од људи.

Једном Словену у Тријешћу, на позив да се прими чланства неког друштва, одговара, да наше ствари све велику главу имају а слабе ноге, те не могу опстати, па се он и томе друштву боји, да не пође трагом прашким, и завршује „Ej, сиромаси Словени, што би Европа без робова, да јој није њих!“

Потомку независних властела дубровачке републике, Меду Пуцићу, као сродној души „чиј умотвор блиста у светом храму наших муза чистим вјероисповиједанијем народним“, наш Слављеник своје срце отвара: „Ej кукавни Срби, свачија их сабља сијече али их не може истријебити, а глупи их мисионери отуђише брата од брата... Драги графе, ја сам се у почетку нешто надао, него данас видим, да је *за сада* Југословенство идеална ријеч, која само празним гласом лијепо звечи.“

Књазу Александру Карађођевићу, који је био послао помоћ Србима у Војводини противу Мађара, пише: „Војводина на слабе гране стоји, па и да је сасвијем ослобођена од Мађара за Српство никаква напретка, како Срби за себе не воју него за туђина. Хвала Вашој Свјетлости и Вашој Србији до неба за благородна и велика ваша пожртвовања; куд би та срећа српска, мјесто Војводине да се онда на Босну окренуло!... Да једном може букнути ентузијазам силнога нашега народа у Турској, с подобним мјестоположенијем, Србима не би нико могао лако главе доћи; *мени се види да ми ово можемо свагда урадити*“.

А у писму чешком прваку Ханки у Златном Прагу, пошто је био сву наду изгубио, даје одушке своме разочарању, тврдећи, да није истина, да славенско име долази од славе, него од *sclavi*, јер су вазда били робови и вазда ће бити.

Али је ово рекао у племенитом патриотском гњеву, а није тако мислио, јер у писму славном Дубровчанину, својој сродној души, као што смо видјели, вели, да је *за сада* Југословенство празна ријеч; а у једном писму Осман-паши Скопљаку, везиру скадарскоме, још се боље види његов оптимизам односно његове велике народне мисли у сљедећим реченицама: „Ја бих рад био, *да сам се мало доцније родио*, јер бих видио своју браћу, ђе су се себе и својих споменули и јавно пред свијетом показали, да су они достојни праунуци и потомци старијех витезова нашега народа;“ па ово знаменито писмо завршује: „Знам, кад ово писмо моје видиш, ти ћеш рећи: шта овај човјек којешта пише и снијева; *али се надам, да ће наши питомци, кад било да било, дати достојну цијену отачаствољубивим мислима у писму Владичину, на кога се данас са сваке стране виче као на бијелу врану*“.

Да се још боље схвати, куд је тежио велики дух овога Господара Црне Горе, требало би још боље проучити и протумачити то писмо, као и осталу преписку Владичину са Осман-пашом Скопљаком, којим се трудио, не би ли га претворио у другог Али-пашу Сточевића; из које преписке наводим још овај став: „Немој, Осман-пашо, слушати злобне Арбанасе, да подижу у теби ненавист противу Црногораца; Арбанаси су народ сасвијем други и ако су сада под твојом заповијести; а ти си с нама једноплеменик и ако си различита вјероисповједанија; и ти се можеш поносити дичном слободом црногорском, ако не у овим дивљим ћошковима, а оно барем пред великијем и просвештенијем свијетом, јер *су Црногорци с тобом једне крви и једнога племена*“.

Овај рад за побједу начела народности изнад три вјероисповијести, које су Србе разбратиле, са пријестола Црне Горе, што је још један православни Владика развијао апостолском ревношћу, од Скадра до Загреба и Златнога Прага, од Тријешћа до Београда, истакао је у Европа нашег Слављеника *претечом* учитељах теоријске науке о начелу народности са универзитетских катедра и научним списима, који су се појавили у Италији па у Њемачкој тек у току педесетих година, које је ово велико начело, највиши тријумф просвјете деветнајестог вијека, касније и једну и другу ујединило.

Али, грозне судбине нашег Слављеника! Цар Никола, велики заштитник Црне Горе и лични његов заштитник био је заштитник и начела легитимности, те спасава и Цариград и Беч од оних великих унутрашњих револуција, какве нијесу никад ни прије ни послије потресале из основа ове двије царевине, између којих је Црна Гора била стијешњена; али опет у исто доба Цар Никола спасава Црну Гору од освете једне и друге!

Ко је пратио кратке дане Владичине и оне гвоздене прилике с којима се борио, тај има пред очима Српског Прометеја, при Ловћену прикована.

Петар II до посљедњег часа мучи се да разбуди велику мисао српску у разбраћеном Српству, и у тој муци, у цвијету човјечије снаге, четрдесетој години живота — „много у овим невољама“, како сам пише свом пријатељу Книћанину — одједном, као зелен дуб, који на помету високоме пркоси силним вихорима, и не могући им се повијати, пада; али остаје поред Светог Саве и Доситија трећа жива спона у раздробљеноме Српству, коју га је као свога Генија присвојило.

—

V. Одакле овај феномен, ова сјајна Луча у српскоме народу!?

Наш Слављеник у свом бесмртном спјеву сам наговјешћује:

Што на вјеру праву не похули,
Што се нехће у ланце везати,
То се збјежа у ове планине,
Да гинемо и крв проливамо,
Да јуначки аманет чувамо,
Дивно име и свету Слободу.
Све су наше главе изабране;
Момци дивни исто ка звијезде,
Што су досад ове горе дале,
Сви падали у крваве борбе,
Пали за част, име и слободу!

К овоме одговору на постављено питање нека ми буде дозвољено да наведем научни одговор, што се чуо ове године на Савин-дан из компетентних уста једног хладног професора грчког и латинског језика, Радивоја Врховца, у свечаној сједници Матице Српске у Новоме Саду. Пошто је говорио о ријетким особинама духа и срца Слављеникова, наставља:

„У народу, гдје се толико цијени памет и јунаштво, част, име и слобода, гдје је патријархално друштвено стање могло *дићи на површину само фактичне вриједности, може се слободно рећи, да је Породица Петровића са Његуша природно одабрана, да влада Црном Гором.* Немамо при руци података, којима бисмо то генеалошки потврдили, али по самом пјеснику нашем можемо у велике закључавати на умност, срце и карактер породице и племена, из којега је потекао овај човјек, *ријетка синтеза највиших особина наше расе, српскога народа у оним крајевима.* Кад се свега сјетим што сам читао о њему, излази ми пред очи као онај идеални Батрић у „Горском Вијенцу“, који има све атрибуте црногорског јунака:

Оваквога сивога сокола
Црногорка још рађала није!
Не могаше човјек никад знати,
Дал' је згодниј, али је ваљастиј,
Ал' је мудриј', али је љубазниј'!

„Прилике, у којима је онај по броју незнатан дио нашега народа од Косова до данас проживио, његова непрестана јуначка борба за слободу — позната је сваком Србину. Како је и колико је та борба за опстанак утицала на развитак снаге народне, не може се поуздано казати, али је вјероватно, да се умна и физичка снага, мозак и срце, као први увјети за одржање у борби за опстанак, постепено дизала. „Дјецтвија напрежу духове“, *па је тако и дух народни на својој муци стварао ону природну мудрост, која је најљепши израз добила у пјесмама Његошевој.*“

Ово је ријеч науке, која тумачи генезу и појаву Српског Генија у нашим горама, те као тумач благодарног потомства Великог Сина Црне Горе, завршујем: Вјечна ти хвала, Владико и Господару, који си благородством твоје славе украсио стару славу вјековне јуначке борбе наше, која је са двјестигодишњицом Царева Лаза и твоју стогодишњицу сјајно прославила —

Момци дивни исто ка звијезде
— — — — — — — — — — —
Пали за част, име и слободу!

Говор г. др. Луја Војновића:

Ваша Величанства,
Ваша Краљевска Височанства,
Господе и господо,

Као пелин и вријес ових наших брда и оног нашег мора, тако је чисто „Горски Вијенац“ свјежа, самоникла пјесија, која, неусиљена, по законима Божије природе, цвјета из самога мученичкога тла.

У њему су и горки миомирис горскога цвијећа, и прекаљена природа људи сраслијех са кршевима, и хумор нашега народа, и филозофски његови погледи на свијет, на његов муком освојени, грчевито завољени свијет, који себе не затајива нити презире ни под самим златним таванима млетачкога двора, пред Тинторетовијем Рајем и пред Веронезовијем апотеозама.

У дјелу бесмртнога пјесника, чију стогодишњицу рођења са гордошћу данас славимо, таква је јачина непосредне визије, да, кад би, по великој каквој елементарној недаћи, наше земље пропале у „ноћне валове“, могла би се из овог јединог споменика, као кад се један фреско, са распаднутог зида, преноси, атом по атом, на платно, реконструисати сва енергија, сва природност, сав унутрашњи потенцијалитет, све главне црте које Црну Гору и српско племе диференцирају од околнијех свјетова.

Са „Горским Вијенцем“ наша је књижевност коначно изашла из повоја епике и ушла је у дескриптивну и аналитичну поезију. Изашла је — благодарећи Пјеснику и његовој строгој отаџбини — кад сва Европа бијаше у пуном јеку Романтицизма.

Савременик посљедњих година Великога Бајрона, врсник његових великих ученика, као што је онај чудесни Виктор Хиго, Владика Раде — који је ипак добро познавао европску књижевност — није се повео за романтичном струјом, којој се, за чудо, још помиче траг у нашој поезији.

Он је, напротив, претеча и гласник реакције против еготистичних пренемагања епигона оне велике школе, он је више наш савременик, реалиста, који је — као Данте, тај врло стари а уједно и врло модерни геније — саслушао глас свога народа и околне природе, па задржао куцаје једнога свијета као вјеран му одјек, као вјетар који пјева кроз грање високе горе.

Слава овог драмског епоса заталасала се низ Јадранско Море. А кроза ње раскрилила се, као галеб на валовима, и Владичина мисао о јединству наше расе — управо и још више расе него народа — без разлике пролазних историјских појава у вјерској и политичкој мисли.

„Дух дише гдје хоће.“ Дихао је и међу овим суровим и муком задојеним планинама.

Прелетио је чак тамо до хрватскијех равница и гора и покушавао да загрије још један одлични дух и да раскине и оне посљедње везе које славнога Бана још везиваху за застарјеле политичке концепције.

И у том осјећају сретао се са праотачким сјенама древнога Дубровника, који је кроз пјесника „Османа“ из мале, регионалне Државице први — по бесконачном и, како тада изгледаше, вјечнотрајном нама непријатељском свијету — сабрао све зраке нашега племена и све звукове многоструне му лире. И тако се, Господо, све везује, све протестује против тенденцијозног локализирања нашега народнога Ја, наше народне културе.

Не, није то локална поезија, или је тада сва наша књижевност у највећему степену локална, али и у највећем степену универзална.

Локална је, јер се својим жилама напаја из дјевичанскога тла, из невиђених извора, из историјске сталожене средине, из Цетињскога Манастира и горскијех висова, из хумуса несталијех династија српских, са којима је натопљена зетска равница и тврди град на Бојани, или из дубровачкога кнежевскога Двора, који нас везује са Флорентинском Ренесансом, из римских грађевина нашега приморја, или из легендарних шумадиских дубовика, или из феудалних хрватских „старих кровова“.

Али је и у истој мјери универзална, јер у „Горском Вијенцу“ као и у „Осману“, као и у лирици Дубровчана и Далматинаца, Србијанаца и Хрвећана, Херцеговаца и Бошњака, у „Сузама сина разметнога“ или у „Ђачкоме Растанку“, под разним дијалектима и под различитим утицајима, као златна нит, за јасних љетних ноћи испредена од планинских Вила, поред триумфа једног, нераздјељивог дивног српског језика, провлачи се предосјећај Јединства и обећање славодобитног похода у Свету Земљу народног уједињења.

Скромни поздраве, успни се до висова на којима велики онај дух стражари и разбија тмину, као свјетионик на далекој пучини!

А Ваше Величанство, након толиких исполинских напора, може данас истински да се радује своју ријеткој слави.

Јер сте Ви, Господару, из дрхтавих руку блиједога Генија прихватили у једну руку лучу поезије, у другу свето и „једино-спасавајуће“ начело народног Јединства!

То су оне двије звијезде које су и још јаче засјале у овој судбоносној и славној години, кад сте сопственом руком исписали једну од оне двије бијеле странице „Пјесника и Виле“, странице, које су, пророчким натписом, одушевљавале и соколиле наше младе душе!

И ове ће двије звијезде српском народу продужити да обасјавају царски друм који води новим побједама!

Великом пјеснику „Горског Вијенца“, Владаоцу ове еројске земље — слава!

Говор г. Сафедин бега Махмутбеговића:

Браћо Црногорци,

Бег Иван-бег јуначко кољено
Бораше се као лав са Турцима,
На све стране у горе крваве,
Полу земље Турци му узеше
Но пошто је сву облише крвљу
И пошто му брата изгубише
Змаја љута Војводу Уроша.

Горд сам и поносан, што сам срећом унук тог љутог змаја Војводе Уроша, кога сјајно уздиже у овим стиховим највећи пјесник српски, којега дан рођења славе данас сви Срби од Мора до Дунава. Славим га и ја, а са мном не само моје братство Махмут-Беговића него и сви мусломани српске крви и здраве свијести, јер Његова знаменита ријеч: *„брат је мио које вјере био“*, израз је вјерске сношљивости којом нас хришћанска браћа Црногорци данас сусријетају. Та је ријеч за нас мусломане једнаки завјет Великог Господара, Великог Свештеника Српског, завјет који нас обвезује да се међусобно љубимо, заједнички и укупно радимо за славу, добро и част Црне Горе, наше јуначке отаџбине.

Ја, поклоник Свете Меке а посљедовач Великог Пророка, славићу у слободи моју вјеру међу браћом Црногорцима, а с њима ћу вјероват у вјеру заједнице, вјеру љубави к општој домовини Црној Гори.

Ја се поносим што сам Црнојевић, поносим се што сам слободни мусломанин црногорски, готов погинути за домовину као год моји суграђани који се крсте и једнако одан и вјеран Краљу Господару моме.

Рођен у круноносној српској Пећи, у име Пећи и Ђаковице поднашам моје најдубље дивљење Великом Српском Генију Господару Владици Раду, чији сјен увјеравам, да устребају ли нових жртава за домовину,

„Млада коса на гробље јуначко
„Сипаће се булах ка' Српкињах.“

Слава Великом Црногорцу!
Слава Пјеснику и Генију Српском!

Говор г-ђице Стане Чукићеве:

Господару,
Дико Црне Горе,
Дико Срйства,
Поносе Словенског Свијета

Слава ти!

Кољено-преклоно дубоко се клањам са свијема мојима сестрама, Црногоркама, твојој сјенци, твоме ненадмашном генију.

Твој нам је спомен мио и свет. Ми се Црногорке тобом дичимо и поносимо као и наша браћа Црногорци јер си ти и нас, као и њих прославио. Врлину, љепоту, њежност, љубав и храброст наших мајака ти си вјерно опјевао, те нама у светом предању оставио њихова чувства и осјећања. Сестру Батрићеву, Љубицу Радунову, Снаху Бана Милоњића, Крстињу Мојашеву оставио си као узор жена и јунакиња ове земље.

А све си нас задужио хвалећи нашу љепоту. Колико смо осјетљиве, драги Оче и Господару, колико смо Ти захвалне кад си рекао:

„Соко мрзи поље од прашине,
Соко неће жабу из лужине,
Соко тражи високу литицу,
Соко хоће птицу јаребицу
Јаребица танка и плашљива
Ма тијела као ватра жива!

Јер си ти на нас, твоје Црногорке, помишљао, на нас кћери из литица са којих ти кличемо данас:

Слава ти, Господару! Слава ти! Слава ти!

Говор г. К. Лучића, држан на Ловћену приликом полагања вијенца на Слављеников гроб:

Неумрла сјени,

Несигурном стопом и дрхћућим гласом понизно приступам светињи гроба твога, доживјевши риј еткучаст да се данас у име грађана некадашње твоје пријестонице славни Господару поклоним неумрлој твојој сјени.

Али како да то учиним и одакле да почнем. Мален сам и немоћан према Теби исто онако како је малена и немоћна смежурна хумка према овом горостасном вису на коме Ти славно и поносно вјечни санак боравиш.

Славни Господару, немаш такмаца међу нама, такмаци су твоји тамо далеко, далеко у силним великим и просвијећеним народима свијета; ти нијеси обичан човјек и владалац, јер си и до данашњег дана остао у животу нашега народа усамљени гигант и ненадмашни феномен као што су недостижне људском уму ријетке стихијине појаве у сравњењу са обичним и сталним законима природе.

Твоје велико и родољубиво срце, пуно освједоченог и јединственог ентузијазма за мили ти народ, препукло је тако рано под притиском големих јада, под притиском големих брига што због стицаја ондашњих тешких прилика није могло за њ и још више да учини.

Ко неће признати да је то био главни узрок ономе тужном вапају твоје велике али болне душе, када си очајнички узвикнуо:

„У ад ми се свијет претворио“,
„Нада мном је небо затворено“,
„Не прима ми плача ни молитве“.

Али неиспитани Божији промисао, који је свагда над овим кршним горама лебдио, остварио је много племенитих тежњи колосалног духа твога.

Баш у овој години, у години у којој ево дочекасмо стогодишњицу твога славнога рођења, оживотворило се оно за чим си ти до саме своје смрти очинском љубављу према народу твоме тежио.

Неумитна Божија воља хтјела је да баш за ову годину у којој паде твоја стогодишњица веже у исто доба и нову еру за нас и за будућа далека наша покољења.

И тако, сјајна звијездо наша, и ако си сама себе од јада преклињао, и ако си од бола и туге смрт себи тако рано дозивао и дозвао, ипак нијеси преварио народно надање, па ми допусти да ти то бар у блиједим потезима докажем.

Твој богодани дух, твоје племените идеје разбуктао је достојни ти замјеник на пријестолу Црне Горе наш узвишени Господар и велики Краљ Никола I.

И његова је пјесма широм Српства вољена и далеко чувена. И његова је доброта свуда знана и од свакога сина ове земље признана, али баш овога пута његова се сабља најдаље чула и највећма прославила.

Ти си, велики Господару, малене Црне Горе некада чезнуо за малим Лесендром на домак ти самога Цетиња а Њему иза првог топа, који опали витешки му син Књаз Петар, твој унук и данашњи ти поклоник, поред осталих тековина широм се отворише врата славне Пећске Патријаршије, богате Метохије, силне Ђаковице и љутога Плава и Гусиња; поклонио му се и питоми град Вукашина Краља, али му га силни и лакоми на туђе неправедно из руку отргоше.

Када би се славом овјенчани твој геније којим случајем данас подигао и погледао онамо преко Кома и Шаре планине, увјерен сам да би га божанствено надахнуће принудило пропјевати многа дивна мјеста и славног ти чеда Горскога Вијерца, јер сад више пред олтаром не плаче кандило; страх не хвата лава у кљусама, нити га више у кљусама има; мушка прса више нијесу охладњела, него су сад најбоље силином духа набрекнута која добро знају да још није народно дјело завршено, и која су, свјесна своје моћи, готова да пођу и даље у борбу, у крваву борбу за народ свој.

Сада би ти, велики исполине, најрадосније гласом небесног громовника грмнуо:

„Сад пропојте Високи Дечани“
„И лијепа лавро Студенице“
„Свети спомен из вјечне читуле“
„За слободу падшим јунацима“.

Овај кршни вис, од кога си ти, божанствени уме, створио Олимп српскога народа, нијеси из сујете изабрао за свој вјечни стан.

Не. Твој велики и у далеку будућност проницави ум, твоја пламена љубав према роду твоме и твоје велике идеје за народну ствар, које су кроз цио твој живот најфинијим везом до сржа костију биле проникле, онако исто као микроскопска ћелијична ткања кроз физички састав твога горостасног тијела, хтјеле су да од ове неприступне хриди, коју муње и громови чувају, и на којој се само орлови и соколови вију, створе непоколебими стожер, око кога ће се стално духом и мислима окупљати све оно што се правим именом Србина зове.

Хтио си ти, Божји пророче, да овај хладни ловћенски вјетар онаком истом брзином, којом разноси снијежне пахуљице на све стране и свети дах твојих племенитих жеља и осјећаја, да из њих никне и оствари се давнашња нада за бољу будућност твога народа, за којом си ти тако вруће хрлио и за њом рано, прерано од туге пресвиснуо.

Сретни и неумрли барде, доста си из овог леденог али славног гроба тамо на исток поглед упирао; тамо је сложна рука српских синова твој завјет испунила; Душаново је обновљено царство и престало вријеме да „мунар дуби на крст раздробљени“.

Дед окрени се мирне душе онамо, онамо ка западу, који те сад више потребује, а жељно и на нас живе погледује да нас час прије у загрљај прими и добродошлицом поздрави.

С таквијем надама ми се данас понизно клањамо неумрлој сјени Твојој, увјерени да Твоја велика душа невидимо лебди над драгим ти народом, који си Ти својом неумрлом славом на сва времена прославио, и висином Твога божанственог духа кроз све вјекове узвисио.

Вјечна дико ове кршне и јуначке земље Србинове за све то много ти дугујемо; дугујемо дуг, који ти ни далека наша покољења одужити не могу, али — као потомци оданих ти некад поданика овдје ти се заклињемо да ћемо се свагда харно и с пијететом сјећати великог Митроносног Господара наших отаца и ђедова, да ћемо ти на свагда синовски бити захвални за оне велике заслуге које си свом роду учинио; оставићемо свет аманет, оставићемо тешку клетку нашим млађим нараштајима да пребуду у непоколебивој вјерности твоме витешкоме и славодобитноме Дому, који је овој земљи много добара учинио и за који је судба њена још од давно доба нераздвојно везана.

Са таквијем осјећајима скрушеног срца опраштамо се сад са твојом величанственом раком, али се не растављамо са духом твојим који ће с ове горостасне висине и на даље соколити твој народ да истраје и даље у врлинама које су га и досад красиле, и које си ти натприродном снагом генија твога тако мужанствено у њему подгријавао и својом пјесмом и цијелим бићем својим.

„Виле ће се грабит у вјекове, да ти вјенце достојне саплету“, а ми ти понизно кличемо:

Слава ти сјајна круно наша!
Слава ти велики Србине!
Слава ти и вјечни спомен, амин!.

Честитке Прославном Одбору

Приликом прославе стогодишњице од дана рођења Петра II Петровића Његоша, Господара и Митрополита Црногорског и великог пјесника српског, Прославни Одбор примио је ове честитке са стране и из унутрашњости:

Од „Матице Словенске“ из Љубљане.

„Матица Словенска“ као представница културних настојања словеначког народа придружује се ево частиоцима јасне успомене великог пјесника „Горског Вијенца“ Петра II Петровића.

Филозофија српске повијести донијела је са болом, да се стогодишњица дубокоумног филозофа — пјесника може славити у вријеме, кад је чезнуће његово постало *истином* — у доба великих побједа и нове слободе српског народа.

Као што је словеначки народ у дубини срца пратио радост и жалост сјајних и тешких ратних догађаја, тако се ово тиме воли сјећати и културне славе српског народа.

Желећи, да би се култура и српског и словеначког народа што више спајала те би наши културни радници били у овако тијесним везама, као што су били Петар II Петровић и син словеначке земље Станко Враз, издала је Матица Словенска г. 1907. пријевод „Горског Вијенца“.

У мислима филозофа — пјесника можемо се наћи заједно ми Југословени. У томе смислу: слава Петру II Петровићу!

За „Матицу Словенску“
Милан Пугељ
тајник

предсједник
Д-р Фр. Илешић

—

Од Предсједника Народне Скупштине, Биоград.

У име српске Народне Скупштине имам част честитати данашњу лијепу светковину стогодишњице пјесника Горскога Вијенца. Петар Петровић Његош прославио је српски народ дјелима узвишене поезије и дубоке мудрости. Славећи Његоша и с поносом чувајући спомен на њега, ми одужујемо само мали дио дуга према свом великом пјеснику. Слава Његошу!

Предсједник Народне Скупштине,
Андра Николић

—

Од Митрополита Димитрија, Биоград.

Великом сину народа, оцу српских пјесника, славном мудрацу, заслужном архипастиру Петру Петровићу Његошу слава и вјечан помен у српском роду.

Митрополит Димитрије

—

Од Момчила Иванића, професора, Биоград.

Највећем српском пјеснику по дубини осјећања и полету мисли: Слава.

Момчило Иванић, професор.

—

Од Док. Николића, апотекара, Биоград,

Кличем са свима својима. Слава највећем српском пјеснику Његошу!

Д-р Николић, апотекар

—

Од Протојереја Петра Икономовића, Ниш.

Честитам прославу великог српског пјесника: Слава Његошу.

Протојереј
Петар Икономовић.

—

Од Пожаревачког матурантског Удружења „Његоша“, Пожаревац.

Најтоплије честитамо прославу стогодишњице неумрлог српског песника и родољуба, Владике Петра II Петровића Његоша, кличући уз цело српство: Слава му и вечан помен!

Пожаревачко Матурантско
Удружење „Његош“

—

Од Српског Академског Друштва „Његуша“, Загреб.

Са свечане сједнице одржане у спомен стогодишњице рођења нашег највећег Генија Његоша, чије име носи наше Друштво, придружујемо се Вашој прослави и честитамо малој јуначкој Црној Гори, која је родила тако великог сина.

За Одбор Српског Академског Друштва „Његоша“

Предсједник,
Радован Јовановић.

—

Од Српске Читаонице, Котор.

Обузети духом данашње свијетле успомене, кличемо: Слава бесмртном пјеснику „Горског Вијенца“

Српска Читаоница.

—

Од Хрватског Дома, Котор.

Успомени великога пјесника кличе: слава!

Хрватски Дом.

—

Од матураната которске гимназије, Котор.

Сјену великог Његоша кличемо: слава!

Матуранти которске гимназије

—

Од Српског Дома, Е. Нови

Најодушевљеније придружујемо се данашњој радости васколиког српског народа и са заносом кличемо: Слава највишем нашем пјеснику! Живјело Српство, које разумије своје великане и достојну им пошту одаје!

За „Српски Дом“
Предсједник Ј. Секуловић.

—

Од Српске Соколске Жупе на Приморју, Е. Нови.

Придружује се срцем и душом данашњој прослави човјека, који је имао рашта и родити се, кад навијек живи. Најидеалнијем српском витезу, неумрлом пјеснику и великом мислиоцу кличе: Слава!

Српска Соколска Жупа на Приморју

—

Од Српске Банке, Мостар

Придружујемо се прослави стогодишњице рођења неумрлог генија Његуша, кога благодарно покољење достојно цијени: што је чије даје свјема.

Српска Банка.

—

Од Светозара Ћоровића и Алексе Шантића, Мостар.

Прославу великог Његоша срдачно честитамо.

Светозар Ћоровић.
Алекса Шантић.

—

Од Пера Шантића, Лазара Милићевића, Душана Васиљевића и Косте Костића, Мостар.

Узвишеним осјећајима придружујемо се прослави стогодишњице рођења највећег нашег пјесника, неумрлог генија Његоша, чији дух слави препорођење Српства и ликује: нек се овај вијек горди над свим вјековима!

Перо Шантић, Лазар Милићевић.
Душан Васиљевић, Коста Костић.

—

Од Арцибискупа, Бар.

На данашњи дан, када читаво Српство усхићено слави стогодишњицу великог пјесника Петра II., чији дух са висине гордог и поносног Ловћена лети над свим српским земљама, кличем: Слава неумрлом Владици, Господару непредобитне Црне Горе.

Арцибискуп.

—

Од Дворског протођакона Радичевића, Ст. Бар.

Данашње народно славље стогодишњице великога генија ума људскога, Петра II. Петровића Његоша, најсрдачније честитам. Он је натприродним својим духом обесмртио пећеничко име Србиново.

Дворски протођакон Радичевић.

—

Од грађана града Пљеваља.

Са прославе стогодишњице од дана рођења неумрлог пјесника, служитеља Божијег олтара, Митрополита и Господара Црне Горе Петра II. Петровића Његоша, кличемо: Да живи Његово Величанство Краљ Господар! Слава великом Његошу!

У име грађана града Пљеваља:

Чланови Општинског Суда:
Алекса Бајић, Урош Ј. Милинковић,
Дјеловођа Љуб. Ст. Тодоровић.

—

Од Команде Бригаде, Вир.

У име официра и војника Црмничко-Приморске Бригаде подносим данас са официрског скупа наша душевна честитања поводом прославе неумрлог генија Петра II и кличемо: Слава му!

Командант Бригаде,
командир М. Лекић.

—

Од Бјелопољског чиновништва и грађанства.

Божје провиђење, надхеројско прегнуће узвишеног нам Краља, осветника Косова, учинило нас је данас слободнима, моћнима и срећнима, да и из овога мјеста можемо узети учешћа у великом слављу неумрлог Владике пјесника, чија су генијална дјела славна за цио српски народ. Данашње знамените славље великог Србина тим више је значајно, што га прослављa уједињено и ослобођено Српство, које је узор Владика храбрио и обдржа-

вао, да не клоне у данима искушења и којему је наговјешћавао сада стечену славу, за којом је истински чезнуо. Његово ће име трајно остати узорно у срцима српскога народа, он се је имао рашта и родити. Данас Српство са радошћу кличе: Слава ти, велики пјесниче!

—

Испред бјелопољског чиновништва и грађанства:

За Обласног Управитеља, секретар, Андрија Мрчарица; Командант војног округа, командир Периша Влаховић; Муфтија Дељевић; Предсједник Општине Бајић; Одборник Хилми-бег Кајабеговић; Управ. Школ. Милош Бакић.

—

Од грађана града Пећи.

Захваљујући провиђењу Свемогућега и неуморном раду Његовог Величанства Краља Господара и храбре црногорске војске срећнима се сматрамо, што ми, грађани старе славне патријаршијске столице Пећи, можемо данас узети виднога учешћа у прослави стогодишњице рођења највећег српског пјесника, неумрлог владике црногорског Петра II Петровића Његоша и уздићи глас у славу слављеника и за здравље Његовог Величанства Краља Господара нашег избавитеља и Његовог свијетлог Дома.

У име грађана града Пећи:

Предсједник Општине,
Александар Поповић,

—

Од грађанства вароши Дан. Града.

Грађанство вароши Данилова Града придружује се данашњој прослави стогодишњице рођења Митрополита и Господара Црне Горе и великог пјесника Петра II Петровића Његоша, подижући молитве Свемогућему, да се у династији Петровића рађају на вјечита времена онакви славни Господари и велики пјесници.

Подижемо молитве свемогућему за добро здравље и дуги живот Његовог Величанства Узвишеног Господара и Краља Црне Горе и свега Владајућег Дома Петровића Његоша.

Слава великом Србину Петру II. —

Заступ. Предсједника вароши Дан. Града,
Божо Гвозденовић

—

Од командира А. Лакића, Дан. Град.

Учествујем у слављу стогодишњице рођења великог Србина Митрополита Петра II Петровића Његоша Господара Црне Горе: слава неумрлом пјеснику.

Командир А. Лакић.

—

Од грађанства вароши Андријевице, чиновиништва и народа из околине.

Грађанство вароши Андријевице уз многобројно присуство чиновништва и народа из околине данас је прославило у просторијама овдашње основне школе стогодишњицу неумрлог Његоша. Нека би дао милостиви Творац, да се у славном владалачком дому Петровића буде рађало овако дичних великана. — Слава Његошу!

У име грађана и присутних, заступник Предсједника Општине:

Одборник Стево Минић.

—

Од Глигорије Шотића, Пећ.

Искраји мјеста пећских патријарха кличе вам: срећан сам што могу душевно учествовати у данашњој прослави стогодишњице неумрлога пјесника Петра II Петровића Његоша и шаље братско поздравље.

Глигорије Шотић

—

Од Управе Држав. Вел. Гимназије, Пећ.

Ријетки су великани и у великих народа. Мали српски народ дао је владику Рада, с којим малина генија великих народа може упоредо да узшета Парнасом.

Слава великоме владици Раду.

Управ. Држав. Велике Гимназије,
Вуксан

—

Од грађана вароши Гусиња.

Честитајући данашњи дан извјештавамо, да је овдје свечано прослављена стогодишњица рођења највећег српског пјесника Владике Рада и у спомен тога основана је прва читаоница.

Грађани вароши Гусиња.

—

Од Његовог Високопреосвештенства Митрополита Гаврила Дожића, Колашин.

Одушевљено честитам прославу стогодишњице Владике Рада. Клањам се прослављеном имену великог генија — пјесника, родољубивог владара, знаменитог јерарха. Његов је живот и рад слава домовине, — понос цјелокупног Српства. Његова су дјела бриљантни украс на пољу просвјете свога народа и тријумфална звијезда на оризонту културног напретка савременог човјечанства. Слава му!

А. Митрополит Д. Гаврило Дожић

—

Од свештенства Доњо-Морачког

Одушевљено честитамо прославу стогодишњице Владике Рада, чија су дјела прославила име домовине и васцијелог Српства. Слава му!

Свештенство Доњо-морачко:
јеромонах Рафаило Ђуровић
свештеник Никола Симоновић,
свештеник Машан Симоновић.

—

Од Михајла Милановића — Сарајево.

Највећем српском пјеснику Његошу, Слава!

Михајло Милановић

—

Од уредништва „Самоуправе“ — Биоград.

И ми узимамо искреног судјеловања у прослави нашега великана, којим се сав српски народ с правом поноси. —

„Самоуправа“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Одликовање књижевника. Његово Величанство Краљ ријешио је, да се нашим орденима одликују сви они српски и хрватски књижевници, који су у новије вријеме писали о Владици Раду и својим дјелима о њему допринијели, да се књижевни рад Владичин што боље расвијетли и његово име што више прослави.

Прослава стогодишњице. У прошлу недјељу у пријестоници је на свечан начин прослављена стогодишњица од рођења Владике Рада. У прослави су узели видна учешћа Њихова Величанства Краљ и Краљица са свима члановима Краљевског Дома, затијем Краљевска Влада, војни и грађански државни високодостојници, наша црква, просвјетни радници, чиновништво, пријестоничко грађанство. Прослава је извршена по раније утврђеном програму, који је био скроман, али добро смишљен и лијепо изведен. У Владином Дому, гдје био главни дио прославе, држани су значајни говори у славу Владичину. Говор Њ. Вел. Краља доносимо напријед у листу, а све остале говоре, држане у Владином Дому као и на самоме Ловћену, саопштавамо на другоме мјесту у „Гласу Црногорца“. Прославни одбор примио је више телеграфских поздрава, које такође саопштавамо у листу.

Ослобођене Битоља. Поводом годишњице ослобођења Битоља, која је 6. о. мј. у Битољу свечано прослављена, у име грађанства наше пријестонице упутио је предсједник општине г. Спасоје Пилетић предсједнику битољске општине овакав телеграфски поздрав:

„Веома жалимо што због кратког времена не могасмо узети учешћа у вашем слављу. Пријестоница Црне Горе шаље преко мене братској општини Битоља своје искрено поздравље поводом годишњице ослобођења и подноси своје најљепше жеље за напредак Битоља, тога драгоцјеног мјеста у проширеној српској краљевини.“

Свечана сједница. Матица Српска у Дубровнику држаће сјутра у недјељу 10. новембра у просторијама српског пјевачког друштва „Слоге“ свечану сједницу у спомен стогодишњице рођена великог српског пјесника Петра II. Петровића — Његоша. Књиж. тајник г. Франо Кулишић говориће о пјеснику и његову раду.

За фонд сиромашних гимназијалаца. Управа Вел. Држ. Гимназије примила је преко г. Блажа Вушковића, студ. технике, у Минхену, 500 (пет стотина) перпера (425 марака), што их је приложио „фонду сиромашних гимназијалаца на Цетињу“ г. д-р А. Карл Раше, генералви секретар друштва „Дубвид“, (Donau und Balkanländer Verein in Deutscland) у Минхену.

Управа Гимназије као управа фонда изразује овим топлу благодарност племенитом прилагачу, који је своје симпатије за Црну Гору везао са симпатијама за њену сиромашну школску омладину.

ТЕЛЕГРАМИ

Наш посланик у Биограду

Биоград, 2. новембра

Краљ Петар примио је јутрос у свечаној аудијенцији, по уобичајеном церемонијалу, у присуству министра предсједника Пашића, новог црногорског посланика у Биограду Лазара Мијушковића, који је том приликом предао Краљу своја пуномоћија. — Биоградски Пресбиро.

Бечке измишљотине противу Србије

Биоград, 3 новембра

Све вијести, које доноси „Југословенска Кореспонденција“ о тобожњим побунама у српској војсци, и одметању резервиста, као и оне о повратку престолонашљедника, усљед тобожњег атентата, који је био спремљен на жељезничком путу за Биоград, тендециозне су и неквалификована измишљотина, што се могло констатовати и на лицу мјеста. Исто тако тенденциозне су и вијести објављене у „Албанској Кореспонденцији“ о рђавим поступцима и свирепостима Срба наспрам Арбанаса, што је непојмљиво у моменту кад владају ред и мир и кад је становништво тих крајева срећно што се може посветити својим пословима. Ми опровргавамо такође на најкатегоричнији начин те непромишљене вијести „Југословенске Кореспонденције“, које изгледа, да су донесене да би се Србија представила као извор нереда, незадовољства, свирјепстава и свих могућих ужаса, као да нема овдје ни једног званичног представника великих сила, који може одмах званично о томе извијестити своју владу. Те су вијести у толико више настране, што су објављене против једне државе, једне нације, која је послије великих догађаја и сјајних побједа подвостручила свој територ и која се на крају осјећа сретном и задовољном што се може одати својим задацима и дужностима цивилизације. — Биоградски Пресбиро.

Нови талијански посланик

Рим, 3. новембра

Маркиз Негрото именован је за посланика на Цетињу. — Бечки Кор. Биро.

Нашљедник аустриски у Лондону

Лондон, 3. новембра

Надвојвода Франц Фердинанд и супруга му стигли су у посјету енглеском двору. — Бечки Кор. Биро.

Бугарска и Турска

Цариград, 3. новембра

Бугарски посланик Тошев предао је султану своја пуномоћија. Том приликом султан и Тошев изразили су жеље за што скорију успоставу искреног пријатељства два народа које везују толики заједнички интереси. — Бечки Кор. Биро.

Свечаност у Битољу

Биоград, 4. новембра

Вечерас ће отпутовати засебним возом за Битољ предсједник министарског савјета Пашић са Престолонашљедником Александром, да присуствују свечаностима годишњице ослобођења Битоља. Саопштићемо вам појединости о тим свечаностима, које ће бити у сриједу 6. новембра. — Биоградски Пресбиро.

О путу краља Фердинанда

Беч, 4. новембра

Кореспонденц Биро дознаје са надлежног мјеста, да су неосноване вијести листова о скорашњем путовању краља бугарског. — Бечки Кор. Биро.

Позно кајање

Софија, 4. новембра

Генадијев је у дугом говору изложио узроке о поразу Бугарске, указујући како су народ и војска вршили дужност, а да је дипломатија починила све погрешке, те је закључио да је несрећа, која је снашла Бугарску, пошљедица начина, којим је рат вођен против Турске, а са којом је Бугарска имала закључити мир одмах послије битке код Лиле Бургаса. — Бечки Кор. Биро.

Приспјели у Лондон

Виндзор, 5. новембра

Надвојвода Франц Фердинанд и његова супруга стигли су поздрављени срдачно од краља. — Бечки Кор. Биро.

Краљ шпањолски у Паризу

Париз. 5. новембра

Стигли су суверени шпањолски. — Бечки Кор. Биро.

Умро аустриски конзул

Јањина, 5. новембра

Умро је овдашњи аустро-угарски консул Билински. — Бечки Кор. Биро.

Мир међу Србијом и Турском

Цариград, 5. новембра

Јуче послије подне отпочели су на порти званични преговори о миру између Турске и Србије. Измјеном гледишта стављена су на ред главна питања, која ће сачињавати предмет уговора о миру на основи уговора турско-бугарског и турско-грчког. — Беч. Кор. Биро.

Аустријска пријестона бесједа

Беч 6. новембра

Цар је примио у Хофбургу чланове делегација. Одговарајући на поздравне говоре предсједника обију делегација, цар је држао пријестону бесједу, рекавши да су приликом балканске кризе настојања његове владе била управљена на то, да политички и економски интереси монархије буду очувани и да ситуација на блиском истоку буде консолидована колико је више могуће, с погледом на велику важност коју јадранско море као један трговачки излаз представља за монархију. Моја влада, рекао је даље цар, била је заузета нарочито ријешењем албанског питања. У потпуном споразуму са италијанском савезном владом покренули смо мисао на амбасадорској конференцији у Лондону о састављању независне књажевине Албаније и могли смо у тој тежњи одржати сагласност и потпору осталих велесила. Наши односи са свим велесилама слиједе бити пријатељски. У озбиљном времену, савез који нас за срећу наших народа спаја већ од десетина година са Њемачком и Италијом, показао се и опет као моћан заштитник европског мира. Скорашња посјета њемачког цара у Бечу, која ми је учинила толико радости, даје нови доказ о тијесној заједници и пријатељству који постоје између нас и њемачке царевине. Са припремама чињеним прошлогодишње зиме да се војска стави на ратну ногу, били су проузроковани знатни трошкови. Моје војне силе са највећом оданошћу извршиле су на моје потпуно задовољство у најтежим приликама њихову дужност пуну потешкоћа, која им је била наметнута развитком озбиљних догађаја на Балкану, испуњене доказаном одважношћу за борбу. Али је моја влада успјела да се мирним начинима отклони сљедственим јој својствима.

Цар је био предмет одушевљених овација. (Бечки Кор. Биро)

Берхтолдов говор

Беч, 6. новембра.

Берхтолд је пред угарским делегацијама држао дуги експозе о источној кризи, нагласивши да је за спољну политику монархије већ од десетина година важило начело немијешања у слободном развитку балканских држава и да се с тога држала правца који одговара у осталом традиционалном пријатељству монархије са Турском.

Берхтолд се позвао на пошљедњи експозе у коме је изражена мисао да је монархија била готова водити највећега рачуна о новој ситуацији створеној побједама балканских држава. Њена наклоност наспрам побједоносних балканских држава није ипак могла значити да се монархија одриче да даде важност извјесним својим помирљивим интересима који се своде на стварање аутономне Арбаније, депласирање сила у Јадранском Мору и стварање, колико је више могуће, сталних услова на Балканском Полуострву. Експозе истиче непријатељско држање наспрам легитимних захтјева монархије како на многим другим мјестима, тако и на Балкану, у увјерењу да ће одношаји међу велесилама бити поремећени и да ће мирно поравнање бити немогућно, што је потакнуло лондонски каби-

нет да предложи конференцију амбасадора, на којој је монархија узела учешћа са извјесним резервама. Најприје је извршен најбитнији дио владиног програма и сачуван мир за монархију. — Истина је, да би се заштитили њени интереси, а с погледом на непријатељско држање јужних сусједа, било је потребно учинити војне припреме великих размјера, али је такође сљедовало задржање под заставу руских резервиста, које мјере нијесу никако оправдане, с обзиром на карактер потпуно коректних и пријатељских одношаја монархије са Русијом, а које су напокон биле обустављене, захваљујући великодушној иницијативи два монарха.

У експозеу се даље наглашава да на жалост нијесу успјеле озбиљне мјере због упорности којом је Црна Гора, потпомогнута од Србије, наставила, противно одредбама лондонске конференције, опсједање Скадра. Што се тиче бугарско-румунског сукоба односно Силистрије, констатује да је то Бугарска сретно пребродила без унутрашњег потреса.

Даље се у експозеу помиње преокрет који је настао за Бугарску и поред храбрости њене војске и узрујање у земљи које не може бити повољно за мирни развитак, наводећи примјер скорашњих борба између Срба и Арбанаса, те говори о установи албанске државе и њеном разграничењу као и о питању књаза за Албанију које ће се скоро ријешити. Напокон се осврће на односе монархије са осталим велесилама, а посебно са балканским државама, истичући војничку и политичку важност монархије и њено становише. — Бечки Кор. Биро.

Турска и Бугарска

Цариград, 7. новембра.

Отпочели су јучер послије подне на порти преговори о трговачком уговору турско-бугарском. — Бечки Кор. Биро.

Битољске свечаности

Биоград, 8. новембра

Годишњица коначне побједе Срба над Турцима у Битољу прослављена је 6. овога мјесеца. Свечаностима ослобођења присуствовали су Престолонашљедник Александар, министар предсједних Пашић, више других министара и генерала, предсједник биоградске општине, неке политичке личности и новинари, који су се одазаали позиву битољског становништва, да прославе ослобођење храбром српском војском. Приликом боравка у Битољу, Престолонашњедник је био предмет најтоплијих и дирљивих манифестација од стране свега становништва, које је испуњено радошћу. — Биоградски Пресбиро.

Из српске дипломатије

Биоград, 8. новембра

Бошковић, посланик у Атини, именован је за посланика у Лондону; Спалајковић, бивши посланик у Софији, премјештен је у Петроград; а Балугџић, генерални консул у Солуну, именован је за посланика у Атини. — Биоградски Пресбиро.

Бугарска са Аустријом

Беч, 8. новембра

Генадијев је посјетио Берхтолда и задржао се код њега један сат. — Бечки Кор. Биро.

Пажња према Русији

Букурешт, 8. новембра

Аустро-угарски војни аташе положио је, по наредби војног министра, на споменик Суворова који је подигнут скоро код Планешти-а, вијенце на успомену битака здружене аустро-угарске и руске војске против Турака. — Бечки Кор. Биро.

Најновије вијести

Беч, 9. новембра

Званични лист објављује именовање Гизла за посланика у Биограду, а Ота за посланика на Цетињу. У угарским делегацијама Берхтолд је изјавио, да влада не слиједи никакву експанзивну политику на истоку и да је реокупација Санџака могла имати за монархију великих незгода. Освједочен сам, рекао је Берхтолд, да ће односи пријатељства са Румунијом остати непромијењени. — Напустили смо мисао о ревизији букурешког уговора, желећи остати у споразуму са осталим велесилама. Министар жали да Арбанија није добила жељене границе, али не напушта наду да ће се развити држава способна за живот. Ријешење питања и принцу неизбјежно је. Узроци о стварању независне Арбаније јесу: одржање равнотеже на Јадрану и равнотеже балканских сила. Намјерни смо да уредимо економске односе и саобраћаје са балканским државама, водећи рачуна о повећању њихових територија. Односно сумња изражених у погледу солидности тројног савеза министар изјављује, да ако се тај утисак могао произвести, то се има приписати факту, што Њемачка у тим питањима није толико заинтересована колико ми. Односно, пак, да ли постоји споразум са Италијом у погледу сфере интереса у Арбанији, министар одговара, да не постоји споразум, пошто Арбанија треба да буде једна неподијељена и независна држава. — Бечки Кор. Биро.

Званични огласи

Изашао је из штампе:

ОПШТИ ИМОВИНСКИ ЗАКОНИК

ЗА

КРАЉЕВИНУ ЦРНУ ГОРУ

НАЈНОВИЈЕ ДРЖАВНО ИЗДАЊЕ

Цијена 4 перпера

Може се добити у књижарницама: на Цетињу: В. Мартиновића, А. Рајнвајна; у Подгорици: Косте Кр. Станића, Рунда и Загоре, П. Вукотића и Комп.; у Никшићу: Ш. Г. Лаковића; у Колашину: Кујачића и Тошковића; Андријевици: Јована Шаровића.

Објава

У недјељу 10. новембра ове године Министарство војно ће одржати јавну лицитацију за продају 153 (сто педесет и три) квинтала бијелог пасуља прве врсте.

Пасуљ се налази у магазину Барског Друштва у Бару, а лицитација ће се вршити према мустри у канцеларији Албин. одсјека од 10—11 сати прије подне.

Лицитанти имају положити у напријед пет хиљада перпера; ко не положи нема право лицитирати.

Пасуљ ће се уступити понудиоцу највише цијене, ако ова буде за министарство повољна, у којем случају министарство истога дана чини обрачун са купцем на гореозначену количину, која се по манифесту у реченом магазину налази и купцу даје признаницу на примљени новац и увјерење заједно са полицом (теретницом), да купац може пасуљ из магазина примити.

Пасуљ се продаје франко магазин и купац сноси све државне и др. дажбине, које буду од часа, када га Министарству исплати.

Број Р. 7694. О. 3988. Из канцеларије Администр. одсјека Министарства војног, 31. октобра 1913 год., Цетиње. 2,2

Објава

На дан 21. новембра ове године одржаће се код поштанско-телеграфских станица у Колашину и Андријевици од 8 до 12 сати прије подне лицитација за пренос поште поштоношом између поменуте двије станице, који ће отпочети 1. јануара 1914 год.

Ближа обавјештења могу се добити код поменутих станица прије а и на сами дан лицитације.

П. т. број 13546. Из Поштанско-Телеграфског Одјељења Министарства Унутрашњих Дјела, 23. октобра 1913 год. Цетиње. 3,4

Објава

У четвртак 14. нов. ове године Министарство војно ће одржати јавну лицитацију за продају седам стотина квинтала свињске масти.

Маст је запечаћена у ламама, а један дио у већим и мањим бачвама и налази се сва у вој. магазину у Бару, осим стотину и педесет квинтала у магазину Команде Дивизије у Подгорици.

Лицитација ће се означеног дана одржати у канцеларији Обласне Управе у Бару од 9—11 сати прије подне.

Сваки, који жели лицитирати мора унапријед, пред комисијом, која ће вршити лицитацију положити готов новац и то рачунајући за сваки квинтал по стотину и шесдесет перпера (круна).

Црногорски држављани могу новац замијенити непокретним имањем и то за суму, коју износи горња количина масти, рачунајући квинтал двије стотине перпера.

Увјерење о имовном стању мора бити судом потврђено и овјерено да сврху истог нема никаквог дуга; а мора се тачно означити које се имање даје за кауцију са тачним ограничењем мјестом, гдје се налази и вриједност, коју је судска комисија процијенила.

Страни држављани немају право лицитирати, који не поднесе тражену суму у готовом новцу; а црногорски држављани који не поднесу или ову суму или документе о имовном стању.

Предаја се разумије на мјесто т. ј. у магазинима гдје се дотична маст налази; а трошкове око мјерења превоза и др. падају на терет купца, као год и све државне и друге дажбине у колико их би било.

Рачун ће купац учинити са министарством према количини, која се утврди мјерењем и то: бруто за нето, т. ј. мјере се и бачве и ламе и наплаћују као маст и дају се купцу као његова својина.

Мјерење се има вршити у присуству лица, које Министарство Војно одреди и у присуству једног од чиновника мјесне Обласне Управе, којега ова одреди, а мјерењу присуствује купац или његов опуномоћеник. Мјерење се има извршити најдаље у року осам дана, од дана лицитације, како у Бару тако и у Подгорици.

Црногорски држављанин, који би ово купио има обавезно извршити исплату у три рока и то: једну четвртину од нађене количине и цијеле суме новаца најдаље у року двадесет дана од дана закључка лицитације, другу четвртину у року од петнајест дана, од дана исплате првога рока, а цио остатак у року од петнајест дана од дана исплате одређенога за други рок; а страни држављанин одмах по извршеном мјерењу.

Ако купац црногорски држављанин неби на којему од означених рокова извршио исплату, Министарство његову кауцију предаје суду, да је овај путем закона продадне и Министарству неисплаћену суму, као год и односне штете исплати.

Министарство војно задржава себи право, да највишу понуђену цијену прими или одбије; о чему извјешћава комисију брзојавно истога дана до десет сати по подне, како би се то заинтересованим (купцима) саопштило.

Број Рег. 7823. број одс. 4045. Из канцеларије Административног Одсјека Краљ. Министарства Војног, Цетиње, 2. новембра 1913. год. 2,2

Оглас

Марко П. Вујовић из Микулића, отишао је отрагу осам година за Јужну Америку.

Пошљедњи пут се јавио својој породици мјесеца октобра 1912 г. из мјеста „Arcebal — Argentine", а од тада се није никако јављао.

Моли се свако, ко би што о поменутом знавао, или гдје се налази, да обавијести ово Кр. Министарство.

Број 2433. Из канцеларије Кр. Министарства Иностраних Дјела, 1. новембра 1913., Цетиње. 1,1

Судски позив

Мишкеља Радованов Ракочевић, из Прекобрђа, по занимању тежак, оптужен је за дјело из § 221. у вези са § 223-а Кривичног Законика, па се исти позива, да у року од 3 мјесеца предстане овом суду, ради суђења, у противном случају суд ће наредити и без његовог присуства даље исљеђење, а пресуду ће изрећи.

Број 230. V—1913—35.

Колашин, 29. октобра 1913 год.

— Краљ. Обласни Суд —
за предсједника, — судија,
Р. ЗЕКОВИЋ.

1,1

Објава

У недјељу 17. новембра ове године, Министарство војно ће одржати јавну лицитацију за продају око шест хиљада квинтала бијелог пшеничног брашна.

Брашно се налази у Подгорици у магазинима управе царинарнице и Команде Дивизије.

Лицитација ће се означеног дана одржати у канцеларији Команде Дивизије у Подгорици од 9—11 сати прије подне.

Ко жели лицитирати треба да унапријед положи готов новац пред комисијом, која ће лицитацију вршити и то рачунајући за сваки квинтал по двадесет перпера (круна), ако је лицитант страни држављанин, а црногорски држављани могу новац замијенити и непокретним имањем и то за сваки квинтал по тридесет перпера.

Сума новца и вриједност имања мора бити према горе одређеној количини брашна.

Увјерење о имовном стању мора бити судом потврђено и овјерено, да сврху истог нема ничијега дуга. Увјерење мора да тачно означава, које се имање даје за кауцију, назначити тачно разграничење, гдје се оно налази и колико је процијењено судском комисијом.

Страни држављани немају право лицитирати, који не поднесу и положе тражену суму готовог новца, а црногорски држављани, који не поднесу или означену суму или документе у одређеној количини о имовном стању.

Продаја се и предаја се врши у магазинима, гдје се брашно налази, а трошкове за пренос, мјерење и др. сноси купац, као год и државне и друге дажбине у колико би их било.

Обрачун купац чини са Министарством на количини брашна, које се нађе при мјерењу и то бруто за нето т.ј. мјерење и рачунање количине са врећама, без да се ове предходно развезују или пресипљу, него онако како се налазе напуњене брашна, а прије него се почне лицитација може сваки лицитант брашно прегледати у дотичним магазинима.

Мјерење ће се вршити у присуству лица, која за то Мин. Војно одреди и чиновника, којег дотична Обласна Управа и управа царинарнице одреди, а у присуству самог купца или његовог опуномоћника.

Мјерење се има извршити најдаље у року десет дана од дана закључка лицитације и од дана лицитације брашно постаје својина купчева.

Црногорски држављанин, који постане купац дотичног брашна обавезан је извршити исплату у три рока и то:

Једну четвртину од нађене количине најдаље у року од 50 дана од дана закључка лицитације; другу четвртину у року од тридесет дана од дана исплате првога рока; а остатак исто у року од тридесет дана од дана одређеног за исплату другог рока, а страни држављани одмах послије извршеног мјерења.

Ако купац, који је дао кауцију у имовини, не би на којем од означених рокова извршио исплату, Министарство његову кауцију на основу ове објаве, предаје суду, да је овај путем закона продадне и Министарству неисплаћену суму, као год и односне штете, које би претрпило, исплати.

Министарство војно задржава себи право, да највишу понуђену цијену прими или одбије, о чему комисију извјештава у року од 24 сата брзојавно, од часа закључка лицитације, да се ово заинтересованом саопшти.

Број Р. 7824, број одсјека 4046. Из канцеларије Административног Одсјека Кр. Министарства Војног, 2. новембра 1913 год., Цетиње. 2,3

Стјечај

У смислу члана 5., а у вези са чланом 4. закона о парохијском свештенству, овим се расписује стјечај на упражњене парохије: Пошћенско—Комарничку у Дробњацима; Колашинско—Речинску; Прекобрдску у Морачи, Величку у Васојевићима, Рсојевићску у Бјелопавлићима и Рогамско—Ђурковићску у Пиперима.

Молбу са односним документима кандидати имају упутити овој Консисторији најдаље до 15. новембра ове године.

Број 588. Из канцеларије Консисторије Никшићске, 9. октобра 1913. год. 3,3

Службени огласи

ПОЗИВ

Позива се власник 26½ метара сукна, које је прошле године дато на ваљање у ваљаници Радоичић у Студенцима да се на дан 28. новембра ов. год. пријави овоме суду са доказним средствима о влаштини. — У противном тога дана суд ће исто уручити Радоју Пижурици из Рованца, коме је у истој радњи загубљено 24 метра Сукна.

Број 1372—357—1913.

У Никшићу, 28. септембра 1913. г.

— Краљ. Капетански Суд —
кап. Р. МИЈУШКОВИЋ.

Р. 70 бр. 473 2,2

Приватни огласи

Стјечај

У смислу поновног ријешења Општин. Одбора од 28. ов. мј., Број 1032. — Општина вароши Д.-града расписује стјечај за јеног секретара са годишњом платом од 1200 до 1400 перпера. — За једног писара са годишњом платом од 600—800 перпера.

Молбе се имају поднијети до 15. новембра ове године са ознаком: године живота, школске спреме и година службе државне или општинске.

Првијенство право за секретара и писара имаће они, који имају боље квалификације и дужу праксу.

На ова мјеста имају право пречe кандидати из ове општине, разумије се црногорски поданици.

Број 1034. Из канцеларије Општине вароши Д.-града, 29. октобра 1913 год.

Р 101, бр. 488, 2,2

Објава

У смислу одлуке општинског одбора вароши Данилова Града, донешене у својој сједници од 1. ов. мјесеца, бр. 1077. Овим се позивају сви они, који имају ма какво потраживање код општине вароши Д.-града, као и они, који се сматрају дужницима исте, да се имају пријавити са чистим документима потписатој управи најдаље до 20. новембра ове године.

У противном сваки потражиоц (дужитељ), који се до означеног дана не пријави, губи право на своја потраживања, ако то не оправда вјеродостојним разлозима.

Управа вар. Општ. Д.-Града,
заступник предсједника,
Р. 95. бр. 505, 1,2 БОЖО ГВОЗДЕНОВИЋ.

ОБЈАВА

Ријешењем овога Суда од данас број 247, а на основу чл. 665. и 666. Општег Имовинског законика одсутном Ђели Нушићу, из Пећи, постављен је за заступника Нурадин Нушић, из истог мјеста, који ће га на дан 10. новембра ове год., на расправу пред овдашњим Краљ. Обласним Судом, заступати по његовом спору са Савом Вулетићем, овдашњим, због дуга, што се на основу чл. 668. истог законика даје јавности.

Број 247. VI—1913—23.

У Пећи, 25. октобра 1913.

Општински Суд,
за предсједника, — судија,
Р. 85. Број 505. 1,1 МИРКО ДЕДОВИЋ

ОБЈАВА

Ријешењем свога Суда од данас број 253, а на основу чл. 665. и 666. Општег Имовинског законика одсутној Јованки Ј. Поповић, из Пећи, постављен је за старатеља Ђеко Ђаповић, из истог мјеста, који ће је на дан 28. новембра ове год. на расправу пред Пећским Обл. Судом и заступати по спору Тома Филиповића, овдашњег, противу исте, због дуга, што се на основу чл. 668. истог законика и наредбе Обласног Суда од данас број 470 даје јавности.

Број 253. II—193—5.

У Пећи, 25. октобра 1913 г.

Општински Суд,
за предсједника — судија,
Р. 94. број 506. 1,1 МИРКО ДЕДОВИЋ

Судски позив

Овим се позивају сва она лица, која би полагала ма какво право над заоставштином Павла и Николе Ћетковића, који су се назад 35 година одселили из Тепаца у Србију (Ваљево), а у Тепцима оставили своју непокретну имовину, да се најдаље до 1. јануара 1914 год. са својим захтјевима обрате овом Обл. Суду, пошто се пред истим налази спор о праву наслеђа имовине речених Ћетковића, те ће суд након истека остављеног рока, по том спору донијет своју пресуду.

Број 754. II—1913—7.

Шавник, 1. новембра 1913 год.

— Краљ. Обласни Суд, —
предсјед. — судија,
Р. 87, бр. 501, 1,1 В. ДЕДОВИЋ.

СТЈЕЧАЈ

Према рјешењу општинске управе и одбора од 7. јула ове 1913 г., поново се тражи *љекар за општину вар. Никшића са годишњом платом од 5000 (пет хиљада перпера)* и вршиће дужност општинског љекара у реону општине Никшићске, а хонорар добија ће према нашем санитетском зборнику.

Молитељ мора бити способан за љекара на једном од признатих европских универзитета, првијенство имају домородци, а по том они, који познају српски језик. Молбе морају бити упућене управи вароши Никшића са потребним документима, за подробнија обавјештења обратити се овој управи.

Број 884. В. 1913—323. Из канцеларије општ. управе вароши Никшића. Р. 97, бр. 474, 3,3

Кућа под кирију. — У Дворској улици на најљепшем мјесту у вароши, издаје се велики елегантан стан, који се састоји из тринаест великих соба с намјештајем, — или без намјештаја, кухињом, купатилом и магазином, освјетљење електрично, два енглеска клозета и вода је спроведена у кући. За ближа обавијештења обратити се сопственику куће.

Цетиње.

Р. 53, бр. 499, 1,3 ВУКУ ВУЛЕТИЋУ.

Столарска радионица Мила Стругара у Цетињу, — потребује једног ваљаног **шегрта**, који је свршио основну школу, из примјерне породице; да није млађи од 12 ни старији од 15 година. Првијенство имају ђечаци са села и сиромашног стања.

Р. 36. бр. 507, 1,2

СТЈЕЧАЈ

I. Никшићско Занатлијско-Радничко Удружење, својим ријешењем од 9. октобра о. г., број 149—1913—2, одлучило је — а у смислу члана 49. тач. 6. друштв. правила, — да о свом трошку пошаље **два** ученика на страну за изучавање заната.

Кандидати не смију бити млађи од 12, нити старији од 15 година, а дужни су уз молбу поднијети управи удружења сљедеће:

1) крштеницу;
2) свједочанство, да је свршио основну школу са врло добрим успјехом и примјерним владањем;
3) увјерење љекарско о свом здрављу; и
4) свједочанство сиромашног стања.

Првијенство ће имати синови чланова удружења — затим синови сиромашних родитеља Црногорских поданика.

Кандидати су дужни своје молбе поднијети Управи Удружења било лично или преко поште најдаље до 15. децембра ове 1913 год., када ће управа и извршити избор.

Број 151—1913—2. Из управе I. Никшићског Занатлијско-Радничког Удружења, 14. октобра 1913 год., Цетиње. Р. 140, бр. 471, 3,3

СОБА ЗА САМЦА модерно меблирана, издаје се у Иванбеговој улици, број 28. — Упитати у истој. — п. п. бр. 492, 2.2

ХИПОТЕКЕ

Нуде се *знатни капитали* на имања — Индустрије — Експлоатације — Руднике — Друштвима итд

Comptoir Rochechouart 59, rue Rochechouart. Paris. п. п. бр. 487, 2,3

ПОЗИВ

На основу ријешења Краљ. Обласног Суда на Цетињу од 15. текућег Број 1470. IV.—1913.—156. са овим позивам све оне, који су у мојој радионици оставили на поправку сатове од године 1898. до данас; да до 20. јануара 1914. године откупе исте, јер послије горњег дана, потписати ће са сатовима поступити у смислу горњег судског ријешења.

Грахово, 20. октобра 1913. г.

Р. 67. бр. 476. 3,3 **Голуб М. Перовић**, сахатија.

Свој к своме!

Ново основана

АГЕНТУРНО-КОМИСИОНАРСКА РАДЊА

Перо С. Вукотић и Друг — Подгорица

нуди свима трговцима у старим и новим границама Црне Горе сљедећу робу:

кахву, пиринач, брашно, талијанску пашту, марсиљски сапун, француске и талијанске штерике, француске сардине и коњак, шпирит за пиће и гориво, кукуруз, пшеницу, зоб — сијено, талијански најјачи шпаг и коноп, молескин најбољи и најјефтинији, све врсте модрача, вуница и других **памучних вунених** и **ланених** роба, **памук за ткање и плетиво, крпе за главу, конац и дерабију, карту за писање и паковање, кесице од карте; столице,** као и сав остали **гвоздени и дрвени намјештај, окове за врата и прозоре, касе за новац и протоколе, пећи и шпорете, косе и српове** као и сву **обућарску робу,** и т. д., и т. д.

Свима робама, које се извозе из Црне Горе налази најбоље купце уз најскромнију провизију.

За све врсте, за које не би имала цијене набавља их у најкраћем року.

Мустре и цијене на захтјев.

п. п. бр. 460, 4,5

Оглас

На линији колског пута **Бар—Улцињ** има још рада од прилике за 3—4 мјесеца. Даћем на контрат израду 40 нових тумбина; проширење пута; тучење камена (шодера); проширење кунете и т. д.

Надничари примаћу се одмах у рад. Надница од кр. 2—2,80. Плаћање сваке суботе вече.

Р. 49, бр. 457, 4,5 С. УСКОКОВИЋ.

ЈЕДНА ВЕОМА ПОВОЉНА ПОНУДА!!

100 комада накита сви од правог американског дубле злата, стоје само франака 12,50 у готовом новцу, гаранција за 10 година.

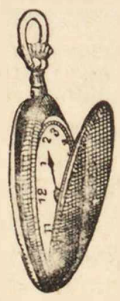

Један елегантан мушки сат система анкер, врло пљоснат од дубле злата, 14 карата, кретање 36 часова, тачност кретања гарантује се за 4 године; 1 елегантан новчаник од коже; 1 двоструки ланац за мушки сат; 1 дивна гарнитура за кошуљу са патентираним затварачем; 1 прстен; 1 игла за кравате; 1 брош за женске (пошљедња новост); 1 ђердан од бијелог бисера; 1 џепни мастионик добре врсте; 1 красно џепно огледало у завоју; 80 разних артикала корисних за сваку кућу. Цијела колекција заједно са мушким сатом од 14 карата, који је покривен златом помоћу електрицитета, не стоји више но франака 12,50 у готовом новцу. Шиље под доплатом: Weltversandhaus H. Spingarn Krakau № 350 (Oesterreich). Тко поручи више но једну колекцију добија поред сваке колекције на дар један џепни кремен-камен прве врсте. Ако се роба не свиђа, новац се повраћа, дакле не има ризика. п. п. бр. 504, 1,4

ПОЗОРИШТЕ У ПОДГОРИЦИ

У великој кући браће: Захарије и Павла Гвозденовића, уређена је бина за представе, концерте и друге забаве, са побочном собом за гардеробу и са пространом салом за публику, што се овим ставља до знања путујућим: позоришним, свирачким и пјевачким друштвима, а тако и свима оним, који се баве глумовањем, свирањем и пјевањем.

Адреса:

ПОЗОРИШНА КАФАНА „ВИСОКИ ДЕЧАНИ“

Р.67, бр. 498, 1,3 Подгорица (Црна Гора)

ЦРНОГОРСКО ПОДУЗЕЋЕ ЗА ЕЛЕКТРИКУ

ЦЕНТРАЛА ЦЕТИЊЕ

Електричне сијалице из извијене металне жице

„ОСРАМ“

јесу неосјетљиве против сваког потреса, зато су дуготрајне и дају бијелу јасну свијетлост. Сијалица „Осрам“ и ако је њена цијена већа но сијалица осталих фабрика, ипак је у ствари јефтинија, јер може горити приближно 4000 сати, што није случај с осталим сличним производима.

Сијалице разних јачина свијеће могу се купити у канцеларији Електричне Централе. п. п. бр. 494, 2,4

Механичка и гвожђарска радионица

ПЕТАР ДРЕЦУН — ЦЕТИЊЕ

ПОСТОЈИ И У БУДУЋЕ ПОД ИСТОМ ФИРМОМ

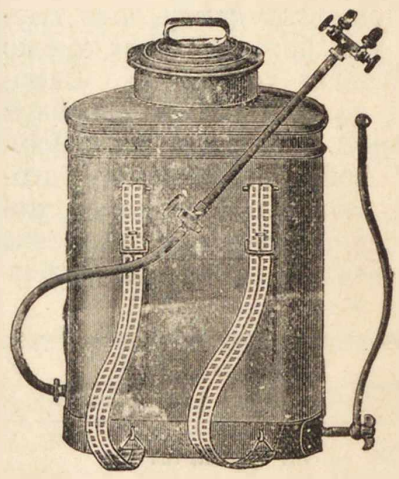

Иста ће вршити све послове, које је и до сад вршила.

Набавља најбоље врсте **прскалица (пумпа) „Wermoler“,** а тако и остале за кропљене лоза и чини поправке старих.

Набавља све врсте **шиваћих машина,** врши поправке свих старих машина и продаје по едине дјелове истих.

Набавља **цијеви** и остали прибор за **водоводе.**

Набавља све врсте калаисаних **жица** — **мрежа** за ограде и друге потребе.

Предузима покривање кућа са најбољим **ЕТЕРНИТОМ,** који је париска анализа нашла као најбољи, што свједочи, да је са истим покривен *Дом Краљ. Владе.*

Израђује **громобране** по најмодернијем начину.

Израђује и набавља све врсте **шпорета** и **пећи** најбоље врсте.

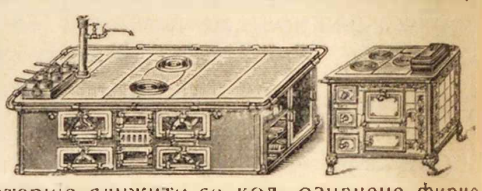

Израђује све **гвожђарске** и **плехане израде** по нацртима као: балконе, врата, ограде и т. д.

Надајући се, да ће и у будуће сви муштерије служити се код означене фирме која ће се држати по погодби тачне израде и умјерене цијене. П. п. бр. 264, 7,10

ПОМЕН

Нашој витешкој браћи **ВРАЖЕГРМЦИМА,** који су за Крст, вјеру и ослобођење храбро дали своје животе у бојевима ове ратне 1912—1913 год.

Даваћемо помен у недјељу 10. овог мјесеца у храму Св. Тројица у Манастиру Острогу, гдје ће чинодјејствовати пречасно свјештенство острошко као и вражегрмски свештеници, а присутни бити вражегрмска омладина т. ј. будући ратници и осветници своје браће и отаца за које се исти помен чини; још ће бити позвати у што већем броју и наши племеници браћа Вражегрмци, да јунаци јунацима на парастос придрже свијећу у манастир у нашу светињу, којег дана желимо, да помену присуствују сви они, које са нама племенита љубав веже па којом било везом наше братске и пријатељске узајамности.

Вражегрмци.

Официри: командир Лука Поповић, командант бјелопав. бригаде, п.-коман. Благота Петранић, коман. вражегр. баталиона, командир Андрија Станковић, ком. бјелопав. интеданце, командир Ристо Дамјановић у пенсији, поручик Јован Радошевић, поручик Милутин Поповић, поручик Петар Милатовић, поручик Радоица Дамјановић, поручик Ристо Перовић; п.-поручик Бајо Станишић, п.-пор. Милутин Дамјановић, п.-пор. Саво Михаиловић, п.-пор. Мирко Вујадиновић, п.-пор Љубо Перовић; — официри на расположењу: Бошко Милатовић, Богдан Милатовић, Јаков Станишић, Петар Вујадиновић и Митар Чејановић.

Р. 183, бр. 500. 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег непрежаљеног

† Станка М. Прље

који се послије кратког боловања пресели у вјечност овдје на Цетињу 27. октобра т. г. Сматрамо за особиту дужност овим захвалити господи докторима: Перазићу, Матановићу, Огњеновићу, Радовићу и Делезиосу, који се својски заузимаху око покојника.

Истовремено смо благодарни свештеницима: проту Матановићу и Дрецуну, који покојника по обредима сахранише.

Понаособ хвала г. Јовану Радоману књиговођи Нар. Банке, који се са покојником на гробу опрости дирљивим говором, изнијевши у главноме пок. рад, као грађанина и војника.

Особито смо захвални грађанству вароши Цетиња обојега пола, као и Бајицама, који за вријеме пок. болести походише га и у онаквом великом броју до вјечне куће испратише.

Хвала Цеклињанима и Љуботињанима, који на глас његове смрти дођоше, да покојниковом спроводу присуствују.

Захваљујемо познаницима и пријатељима из унутрашњости и са стране, који су нам брзојавно, писмено или ма којим начином примили учешћа у нашој великој жалости.

Цетиње, 6. новембра 1913.

Ожалошћени: супруга **Кате;** синови: **Мило, Перо, Косто** и **Нико;** шћери: **Милица, Маше, Анђе, Киће, Стане** и **Јела;** браћа: **Стево** и **Мргуд;** тетке: **Ивана Никичина** и **Марица** са осталом породицом. Р. 181, бр. 503, 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Под притиском велике туге и жалости, која нас снађе прераном смрћу нашег никад непрежаљеног сина и брата

† Вида Лукина Радомана

који и ако болестан нешће изостати од своје браће, већ пође са нашим дивним Дечанским Одредом у Мађедонију, у помоћ нашој драгој браћи Србима, а противу небраће Бугара и тамо на бојном пољу на Пресјеци поново се разболе од тешке и неизлечиве болести, којој најзад подлеже дана 15. августа о. г. у Крушевачкој окружној болници, у цвијету своје младости у 20 години живота.

Наша неизмјерна благодарност команданту Шумадијске Дивизије I-вог позива госп. потпуковнику Нешићу, који је имао доброту о смрти покојниковој извијестити нас.

Доживотна благодарност г-ну д-ру Петру Дивидовићу и осталом особљу Крушевачке окружне болнице, који су се братски заузимали, да нашег милог покојника од смрти отму.

Хвала нашим пријатељима: Дупиљанима, Сотонићанима, Глухо-дољанима, Трновљанима, Додошанима; Брчељанима, Комарјанима, Жупљанима, Граћанима, Љуботињанима и нашој браћи Брањењанима и Доњо-сељанима, који се на глас о његовој смрти у великом броју окупише и нашег драгог покојника братски по обичају ожалише.

Особита хвала госп. потпор. Тому Вујовићу, који у подужем говору пред присутнијема дирљивим ријечима иснесе: храброст, послушност, поштење и све врлине, које су покојника као којег било војника красиле.

Још један пут свима и свакоме хвала, ко ма којим путем узе учешћа у нашој преголемој жалости.

Доња-села, Љуботињ, октобра 1913.

Ожалошћени: отац **Лука**; мајка **Марија**; браћа **Саво, Нико, Марко, Илија, Блажо, Јован** и **Петар**; сестра **Маше** и остала многобројна родбина. Р. 237, бр. 497, 1,1

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Под притиском великог бола, који задеси нашу кућу, смрћу нашег никад непрежаљеног оца и мужа

† Тома Р. Пејовића

из Ораха, умрлог 1. октобра 1913.

Сматрамо за пријатну дужност изјавити вјечиту захвалност: г-ну потпоручику Крсту Вујовићу са Микулићима: хвала нашим пријатељима из Бандића; хвала г-ну командиру Прелу Кажићу, попу Тому Кажићу, поручику Ђуришићу са Грачанима и Парчанима; г-ну Саву Челебићу са Штитарима; Стевану Радуновићу с Прогоновићима, Ђепетићима и Рележанима. Понаособ хвала нашем пароху Николи Јовићевићу. Нарочита хвала официру Гаврилу Пејовићу и учитељу Видаку Пејовићу са браћом Орашанима.

Поново хвала свима и свакоме, који ма каквим начином узеше учешћа у овој по нас великој жалости.

Ораси, 1. новембар 1913.

За навијек ожалошћени: син **Вуко**; супруга **Крстиња**; кћери: **Маре, Иве, Велика** и **Милица**; снаха **Јове** и остала родбина. Р. 127. бр. 495, 1,1

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије